

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT YURIDIK INSTITUTI

H.I. AZIMOV

MADANIYATSHUNOSLIK

fanidan o‘quv-uslubiy qo‘llanma

TOSHKENT-2012

TDYI O'quv uslubiy Kengashining 2012- yil 20- sentabrdagi 2-sonli majlis bayonnomasi bilan muhokama qilingan va nashrga tavsiya etilgan.

УДК:008:1 (075)

71.0

A 37

H.I. Azimov

Madaniyatshunoslik. o'quv-uslubiy qo'llanma.
Mas'ul muharrir: katta o'qituvchi D.Tojiboeva. –T.:
TDYI nashriyoti, 2012. 64 bet

Sarlavhada: O'zbekiston Respublikasi Adliya
vazirligi, TDYI.

ББК 71.0 А 37

Taqrizchilar: t.f.d., proffessor N. Musayev,
t.f.n., dotsent B. Farmonova.

Talabalarda Madaniyatshunoslik faniga oid ilmiy-nazariy qarashlarni shakllantirish nazarda tutiladi. Madaniyatning yuzaga kelishi, jamiyatning ijtimoiy-tarixiy rivojlanishda uning tutgan o'rni, hozirgi zamon muammolarini hal etishdagi ahamiyati ko'rsatib berilgan. Milliy va jahon madaniyatlarining rivojlanish qonuniyatlari hamda huquqiy ong, huquqiy madaniyat bilan talabalar tanishtiriladi. Shuningdek, mustaqillik yillarida respublikamizda amalga oshirilayotgan keng qamrovli madaniy-ma'rifiy islohotlar ham o'z aksini topgan.

© **Hakim Imomovich Azimov.**

© **Toshkent davlat yuridik instituti, 2012-yil.**

KIRISH

Jahon oliy ta'lim tizimidagi "Madaniyatshunoslik" fanining respublikamiz oliy ta'lim muassasalari o'quv jarayonlariga kiritilishi, eng avvalo, bo'lg'usi mutaxassislarni jahon madaniyati va sivilizatsiyasi yutuqlari bilan tanishtirishni, ularga gumanitar bilimlar berishni chuqurlashtirishni nazarda tutadi.

"Madaniyatshunoslik" fanini talabalarga o'qitishning ahamiyati katta. Chunki, jamiyat taraqqiyotida va shaxs kamolotida fan bilimlarining o'rni va roli o'ta muhim ahamiyatga ega. Zero, insoniyat to'qnash kelgan barcha muammolar va to'siqlarning yechimi madaniyatga borib taqalmoqda. Demak, inson hayoti, uning madaniyati bilan bog'liq muammolarni bugun hal qilmasdan turib kelajak taraqqiyotini ta'minlab bo'lmaydi.

"Madaniyatshunoslik" fani talabalarda keng mushohada madaniyatini shakllantirib, ularni ziyolilik ruhida tarbiyalaydi hamda buyuk maqsadlar bilan yashashga da'vat etadi.

2. Fanning maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarni jahon madaniyati, birinchi navbatda, Sharq madaniyati yodgorliklari, xususan, Markaziy Osiyo xalqlarining boy madaniy merosi - betakror obidalari, mutafakkirlar asarlarida jamlangan ma'naviy mulki, xalqimizning barhayot udum, an'ana, turmush va fikr tarzini ifodalovchi ilmiy ma'lumotlar bilan tanishtirishga qaratilgan. Ikkinchidan, tarixiy xaqiqatni qaror toptirish, ajdodlar merosini o'rganish va o'rgatish asosida, yurt istiqboli - yosh avlodni milliy fidoyilik ruhida tarbiyalash, ularda uzlikni anglash, vatan tuyg'usi, ona yurt g'ururi - sharqona qadriyatlar asosida milliy mafkurani shakllantirish.

Fanning vazifasi:

- insonning tabiat, jamiyat bilan birgalikdagi faoliyatini hamda kishilarning ma'naviy turmushiga va madaniyatga oid barcha jarayonlarni tadqiq qiladi:

- talabalarining turli tarixiy davrlar madaniyatlari va ijtimoiy guruhlarning urf-odatlarini, turmush tarzi tug'risidagi bilimlar bilan boyitadi, ijtimoiy turmush voqeliklarini yagona mazmun asosida anglashga yordam beradi. Ko'plab betakror va mustaqil madaniyatlardan tashkil topgan jahon sivilizatsiyasining birligi va xilma-xilligini ko'rsatadi;

- talabalarining ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi, ularga yangi ma'lumotlar berish bilan birga, yoshlarda madaniyat voqeliklari bilan munosabatda bo'lish malakasini xosil qiladi;

- talabalarga jahon madaniyati va uning tarkibiy qismi bo'lgan O'zbekiston madaniyatining rivojlanish tarixi, xususiyatlari, o'zaro aloqadorligi muammolari va istiqbollari to'g'risida bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, milliy madaniyat va o'zga millatlar madaniyati, qadriyatlariga

hurmat ruhida tarbiyalashda, madaniyat yodgorliklariga ijobiy munosabatda bo'lishida, ma'naviy jihatdan rivojlanishga ko'maklashadi.

3. Fanni o'qitish jarayonini tashkil etish va o'tkazish bo'yicha tavsiyalar

“Madaniyatshunoslik” fani ma'ruza, seminar mashg'ulotlar shaklida olib boriladi.

Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy metodlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanilishi nazarda tutilgan:

- ma'ruza darslarida zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida prezentatsion va elektron-didaktik, kadoskop texnologiyalaridan;

- o'tkaziladigan amaliy mashg'ulotlarda texnik vositalardan, ekspress-so'rovlar, test so'rovlari, aqliy hujum, guruhli fikrlash, kichik guruhlar bilan ishlash, kollokvium o'tkazish, va boshqa interaktiv ta'lim usullarini (yechimlar daraxti, ishbilarmon o'yini, debatlar va h.k.) qo'llash nazarda tutiladi.

4. Fan bo'yicha talabalarning bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar

"Madaniyatshunoslik" fanini o'rganish jaryonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr:

- talaba bashariyat tomonidan asrlar davomida yaratgan madaniyat, uning taraqqiyoti qonuniyatlari va tamoyillari haqida, madaniy jarayonlarning takomil bosqichlari va hozirgi holati haqida chuqur bilim va malakaga ega bo'lishi, bu bilimlar orqali o'zining madaniy tafakkuri va dunyoqarashini kengaytirish imkoniyatiga ega bo'lish talab etiladi.

- talaba umuminsoniy va milliy qadriyatlar to'g'risida chuqur ilmiy-nazariy bilim, malaka va ko'nikmalarni egallashi lozim.

- talabalardan jahon madaniyatining ajralmas qismi bo'lgan O'zbekiston xalqining dunyo sivilizatsiyasiga qo'shgan ulkan xissasini bilishi, undan faxrlanish ko'nikmasi va tuyg'usini o'z ongida mujassamlashtirishlari, ajdodlar merosini saqlash, o'rganish uning taraqqiyotiga o'z xissasini qo'shishlari, eng muhimi bunga munosib voris bo'lish ruhida bilim, malakalarga ega bo'lish kerak.

- talaba istiqloq davri madaniy tiklanish va yuksalish jarayoniga oid, Prezident Islom Karimovning nazariy- metodologik va amaliy g'oyalarning

mazmun-mohiyatini, uning madaniy-falsafiy hamda ilmiy ifodasini chuqur anglab yetishi, xalqimiz tomonidan yaratilgan madaniyat durdonalarini qadrlash, uning uziga xos qadriyatlarini puxta egallash va shu bilim, ko'nikmalar orqali begona ta'sirlarga murosasiz munosabatda bo'lishlikni talab etadi.

"Madaniyatshunoslik" fani bo'yicha tizimli bilimlarga ega bo'lishi; fan haqida umumiy tushuncha - tasavvur va bilimga ega bo'lishi, zamonaviy ilmiy asoslarda - ulardan hayotiy va kasbiy faoliyatida foydalana olishi; ma'lumotlarni yig'ish, saqlash, ishlov berish va foydalanish usullariga ega bo'lishi; kasbiy faoliyatida mustaqil qaror qabul qilishni bilishi zarur.

5. Fanning o'quv rejadagi boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi, uslubiy jihatidan uzviyligi va ketma-ketligi

"Madaniyatshunoslik" fani - tarix, falsafa, sotsiologiya, etnografiya, ijtimoiy psixologiya, ma'naviyat asoslari kabi bir qator fanlarning kesishuvida vujudga kelgan va mustaqil fan sifatida shakllangan yangi ijtimoiy gumanitar fan hisoblanadi. Uning tadqiqot obyekti ijtimoiy voqelik bo'lgan insoniyat madaniyati va hayoti, maishiy turmushi, yashash tarzi hisoblanadi. Unda madaniyatning vujudga kelishi, rivojlanishi, jamiyatda amal qilishi bilan bog'liq masalalar, madaniyat rivoji qoidalari, institutlari, moddiy va ma'naviy qadriyatlarning jamiyat hayoti va rivojlanishidagi o'rni va ularda uzviylik jarayonlari o'rganiladi.

6. Fanning hajmi

<i>N</i>	Mashg'ulot turi	Semestr
1	Ma'ruza	1
2	Seminar	1
3	Laboratoriya	-
4	Mustaqil ta'lim	1
5	Kurs ishi (loyixalash)	-
6	Nazorat turlari	-

7. Fanning ilm-fan va ishlab chiqarishdagi o'rni

Madaniyatshunoslikning gumanitar fanlar qatorida oliy o'quv yurtlarida o'rganilishi hozirgi davr talabiga mos keladi. Jamiyat hayotidagi mavjud muammolarni faqat iqtisodiy, siyosiy tadbirlar va huquq-tartibotni mustahkamlash bilangina to'la hal qilib bo'lmaydi. Buning uchun jamiyatning ma'naviy-madaniy hayotini ham qayta qurish talab etiladi.

8. Fanni o'qitishda foydalaniladigan zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar

"Madaniyatshunoslik" fani, eng avvalo, talaba yoshlarning mustaqil fikrlashini rag'batlantiradigan, Prezident Islom Karimov asarlarini qunt bilan o'qish va o'zlashtirish, ma'naviy-madaniy sohadagi masala va muammolar

bo'yicha erkin fikr yurita olish qobiliyatini o'stiradigan yangi pedagogik texnologiyalar asosiga qurilgan.

Fanni o'zlashtirish mobaynida interfaol usullarning turli shakllaridan, zamonaviy elektron texnika vositalaridan, ko'rgazmali qurollardan keng foydalaniladi.

Amaliy mashg'ulotlar mustaqillik yillarida bunyod etilgan obidalar, ta'mirlangan ziyoratgohlar, muzeylarga tashrif uyushtirish, ma'naviy meros va madaniy hayotga aloqador joylarga chiqish shaklida tashkil etiladi.

9. Baholash mezonlari Semestrlar bo'yicha bilimni nazorat qilish turlari

Semestr	Nazorat turi	%	Maksimal ball (100%)	O'tish bali (55%)
1-semestr	1-joriy	10	10	5,5
	2-joriy	10	10	5,5
	3-joriy	10	10	5,5
	4-joriy (must. ta'l.)	10	10	5,5
	Jami:	40	40	22
	1-oraliq	15	15	8,25
	2-oraliq	15	15	8,25
	Jami:	30	30	16,5
	Yakuniy	30	30	16,5

Talaba bilimni baholash

Qoniqarsiz		qoniqarli		yaxshi		A'lo	
Ball		Ball		ball		Ball	
Min	max	Min	max	min	max	min	Max
0	54	55	70	71	85	86	100

10. Pedagogik texnologiyalar asosida yaratilgan fanga oid o'quv majmualar ro'yxati:

1. Azimov H.I. Madaniyatshunoslik o'quv uslubiy qo'llanma bosma T. TDYI. 2008- 10- mart.
2. Azimov H.I. Madaniyatshunoslik o'quv-uslubiy qo'llanma Bosma T., T.D.Y.I 2009. 6. b.t
3. Musayev N. Azimov H.I. Madaniyatshunoslik O'quv qo'llanma Bosma T., T.D.Y.I 2009. 14.7. b. t
4. Azimov H.I. Madaniyatshunoslik O'quv-uslubiy qo'llanma Bosma T., T.D.Y.I 2011. 5. 8. b. t.
5. Musayev N. Azimov H.I. Madaniyatshunoslik O'quv qo'llanma Bosma T., T.D.Y.I 2011. 15. 9. b.t

11. Fanning mavzuiy taqsimlanishi

t/r	Mavzularning nomi	Ajratilgan Soat	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)			Mustaqil ta'lim (soat)
			ma'ruza	Seminar	Laboratoriya	
1	2	3	4	5	6	7
1	“Madaniyatshunoslik” fanining predmeti va vazifalari. “Madaniyat” tushunchasining talqini. Madaniy taraqqiyotning asosiy qonuniyatlari.	6	2	2	-	2
2	Milliy madaniyatlar rivojlanishining nazariy masalalari	2	-	-	-	2
3	Jahon madaniyati bosqichlari	1	-	-	-	1
4	Ibtidoiy madaniyat	1	-	-	-	1
5	Qadimgi davr madaniyati	5	2	2	-	1
6	Dunyoviy va diniy madaniyat	6	2	2	-	2
7	Texnogen madaniyat: uning mohiyati (XVII – XXI asrlar).	6	2	2	-	2
8	Markaziy Osiyo xalqlarining qadimgi madaniyati. Markaziy Osiyo xalqlarining V-XIII asrlardagi ijtimoiy, madaniy hayoti. Sharq Uyg'onish davri madaniyati.	10	2	6	-	2
9	Amir Temur va temuriylar davri madaniyati (XIV asrning 2-yarmi XV asr).	6	2	2	-	2
10	XVI - XIX asr birinchi yarmida mintqa xalqlari madaniyati. Mustamlaka va mustabid tuzum sharoitida madaniyat.	6	2	2	-	2
11	Modernizm va postmodernizm madaniyati: (XVI - XXI asrlar)	1	-	-	-	1
12	Mustaqillik va O'zbekistonda madaniy taraqqiyot. Madaniy va ma'naviy meros.	6	2	2	-	2
	Jami soatlar	56	16	20	-	20

11.1. Nazariy mashg'ulotlari mavzulari mazmuni va ularga ajratilgan soat

№	Nazariy mashg'ulotlar mavzulari va mazmuni	Ajratilgan soat
---	--	-----------------

	1 semestr	16
1	<p>“Madaniyatshunoslik” fanining predmeti va vazifalari. “Madaniyat” tushunchasining talqini. Madaniy taraqqiyotning asosiy qonuniyatlari.</p> <p>“Madaniyatshunoslik” fanining maqsadi. Prezident Islom Karimov ma'naviyat, milliy qadriyatlar to'g'risida. Madaniyatshunoslik bilimlar tizimi sifatida. Madaniyatning sohalar bo'yicha tasnifi: iqtisodiy madaniyat va uning turlari. Siyosiy madaniyat-insonlarning siyosiy manfaatlari, e'tiqodlari, maqsadlarini ifodalovchi huquqiy g'oyalar majmui. Kasb mahorati madaniyati - aniq; mexrat turi bilan bog'liq nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar yig'indisi. Pedagogik mahorat madaniyati - ilmiy bilimlar va axloqiy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazishdan, ekologik madaniyat - inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlardan iborat.</p> <p>Madaniyatning ko'rinishlar bo'yicha tasnifi. Hukmron madaniyat. Qishloq madaniyati. Shahar madaniyati. O'rganish bo'lib qolgan madaniyat. Madaniyatning paydo bo'lish darajasiga ko'ra turlari: yuksak madaniyat, xalq madaniyati, ommaviy madaniyat.</p> <p>Madaniyatshunoslikning axloqshunoslik fani bilan bog'liqligi. Madaniyatning kelib chiqishi haqidagi Forobiyning qarashlari. “Madaniyatshunoslik” fanining predmeti, uning mohiyati va rivojlanish qonuniyatlari, asosiy tamoyillari hamda ijtimoiy vazifalari. “Madaniyatshunoslik” fanining asosiy tarkibiy tuzilishi. Madaniyat falsafasi. Madaniyat sotsiologiyasi. Madaniyat tarixi.</p> <p>“Madaniyatshunoslik” fanining tarbiyaviy ahamiyati. Madaniyatga berilgan ta'riflar. “Madaniyat” tushunchasining ayrim talqinlari. Madaniyat mustaqilligi. Jamiyat va madaniyat. Madaniyat — jamiyat mahsuli,- ijtimoiy hayotning muhim mulki. Jamiyat, madaniyat va shaxs munosabatlari. Madaniyatning umumiy xususiyatlari. Madaniyat va etnos. Xalq - etnik umumiylikning bosh shakli. Etnos - umumiy til va madaniyatni shakllantiruvchi omil. Madaniyat va shaxs. Shaxsning madaniyat bilan o'zaro munosabati. Ziyolilik va madaniyatlilik. Tarbiyalilik va madaniyatlilik. Madaniyatning turlari-moddiy va ma'naviy madaniyat, ularning o'zaro bog'liqligi. Insoniyat taraqqiyotida moddiy hayot bilan ma'naviy hayot uyg'unligi. Ma'naviy faoliyat moddiy madaniyat mahsuli sifatida. Ma'lum bir davrga xos axloqiy mezonlar - din, san'at, huquq, siyosatning ma'naviy madaniyat shakllanishidagi roli. Moddiy madaniyat takomilida “buyuk industrial inqilob”ning roli. Axborot jamiyati madaniyati va uning turli ko'rinishlari: internet, kabel televideniya, videodisk, ularning insoniyat madaniy hayoti darajasiga ijobiy ta'siri. Moddiy madaniyatning ko'rinishlari. Moddiy madaniyat tarixiy jarayon sifatida. Ma'naviy madaniyatning turli shakllari.</p> <p>Madaniyatning asosiy vazifalari: olamni o'zlashtirish va qayta o'zgartirish vazifasi. Himoya-moslashuv vazifasi. Signifikativ vazifa. Axborotlarni yaratish va yig'ish vazifasi. Kommunikativ vazifa. Shaxs kamolotida madaniy omillarning ahamiyati.</p>	2
2	<p>Qadimgi davr madaniyati</p> <p>Misr sivilizatsiyasi - Sharqdagi ilk sivilizatsiyaning vatani sifatida. Misrda ilk hayot izlari. Misrliklar-ilk kalendar ijodkorlari. Misrning "qizil" va "qora" mamlakatga bo'linishi va buning sabablari. Misr</p>	2

	<p>piramidalari - dunyoning yetti mo'jizasidan biri. Yevropa va Misr olimlarining robot yordamida Xeops piramidasi ustida o'tkazgan tadqiqotlari (2002- yil). Qadimgi Misrda falsafiy maktablarning shakllanishi. Misr sivilizatsiyasi - eng uzoq davom etgan sivilizatsiyadir.</p> <p>Qadimgi Yunoniston madaniyati. Qadimgi Yunoniston madaniyatining besh davri: Egey yoki Krit.- miken davri. Gomer davri madaniyati. Arxaik davr madaniyati. Klassik davr. Ellinistik davr.</p> <p>Qadimgi Rim madaniyati. Qadimgi Rim madaniyatining uch davri: shohlik davri, respublika davri, imperiya davri. Rimda fan va maorif. Rim she'riyati. Rim teatr san'ati, xaykaltaroshlik. Imperiya davrida Rim shaharlari. Imperiya davrida shaharlarda kommunikatsiya vositalari -tosh ko'prik, vodoprovodlar, kanalizatsiya. Rimda fan va maorif.</p> <p>Xitoy — sivilizatsiya ilk bor paydo bo'lgan to'rt mamlakatning biri. Xitoyliklar kog'oz, choy, chinni, porox, soyabon, muzqaymoq, ipak va gugurtning ixtirochilari. Xitoyda g'or ibodatxonalar. Xitoy arxitekturasi. Xitoyda falsafiy va diniy oqimlar. Xitoy madaniyatidan qolgan eng noyob yodgorlik — alifbo. VII-XIII asrlarda Xitoyda rassomchilik. Samo ibodatxonasi. Xitoy arxitekturasining Yaponiya, Koreya, Janubi-Sharqiy Osiyo mamlakatlari arxitekturasiga kuchli ta'sir etgani.</p> <p>Hindiston - qadimgi sivilizatsiya o'lkalaridan biri. Hindiston olamga bergan eposlar va ijodkorlar. Vedalar va ularning Sharq madaniyati tarixidagi o'rni. Qadimgi Hindistonning matematika, astronomiya, tibbiyot sohasida erishgan katta muvaffaqiyatlari. Hindiston madaniyati tarixi bosqichlari: Xarappa madaniyati. Veda davri. Guptalar imperiyasi. Boburiylar sulolasi madaniyati. Hind madaniyatidagi buddaviylikning dunyo diniy madaniyatiga ta'siri.</p> <p>Vizantiya madaniyati. Vizantiya davlati hududida chorvachilik, qishloq xo'jaligi. Vizantiya davlati - so'nggi antik davrning barham topishi va o'rta asr jamiyatining tug'ilishi chegarasida. Masihiylik aqidalarining Vizantiya madaniyati tarixida paydo bo'lishi. Vizantiyada madaniy hayot. Shoirlar Grigoriy Nazianzin, shoir Roman Sladkopevets, Feofilakt Simokatta. Kandak janri va Vizantiya adabiyotida bu janrning o'rni. Vizantiya madaniyatining turli bosqichlarida sharqona va g'arbona elementlar.</p>	
3	<p style="text-align: center;">Dunyoviy va diniy madaniyat</p> <p>O'rta asrlarda ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayotdagi keskin o'zgarishlar. Iudaizm va Tavrot. Bibliyaning tarkibiga kiruvchi kitoblar. Eski Axdda olamning ibtidosi to'g'risidagi chuqur mushohadalar, odamlar o'rtasidagi munosabatlar, axloqiy mezonlar, ma'naviy qadriyatlar va boshqa ko'plab falsafiy g'oyalar, ahloqiy o'gitlar. Iudaizm - mustaqil diniy tizim. Masihiylik ta'limoti Sharqning falsafiy tafakkuri mahsuli sifatida. Katolik jamoati va pravoslavlar jamoati. Islomiy madaniyat. Islomda ilm o'rganish tashviqi va targ'iboti. Turkiy qavmlar yashaydigan o'lkalarda islomning yakdilikka chorlovchi g'oyalari. Islom va ilmiy bilimlar rivoji. Al- Xorazmiy, Abu Nasr Forobiyning ilmiy merosi. Tasavvuf va madaniyat. Tavxid e'tiqodi. Muruvvat va Futuvvat muvofiqligi. Futuvvatning zoxiriy va botiniy ruknlari.</p>	2
4	<p style="text-align: center;">Texnogen madaniyat: uning mohiyati (XVII – XXI asrlar).</p> <p>Uyg'onish davrida Yevropa madaniyati. Yevropada Uyg'onish davri madaniyatining rivoji va antik an'analarning tiklanishi. Gumanizm.</p>	2

	<p>San'atning ijtimoiy ahamiyati. Italiya va shimoliy-g'arbiy Yevropada uyg'onish davri madaniyati rivojlanishining o'ziga xosligi. Yangi inson idealining shakllanishi. Italiya adabiyoti va san'ati. Reformatsiya, kitob nashr etish, milliy yozuvlarning tarqalishi.</p> <p>XVII asrda Barakko va ma'naviy madaniyat. Ratsionalizm va ilg'or fanning dastlabki yutuqlari. XVII asr–ma'rifatparvarlik asri. Absolyutizmning inqirozi. Qomusiy olimlar. Klassitsizm rivojlanishida yangi bosqich. Klassitsizm me'morchiligi va haykaltaroshlik. Adabiyot va teatr, musiqa san'atining yuksalishi. Yevropa madaniyatidagi badiiy maktablar. XVII asr va XIX asrning boshlarida Angliya va Ispaniya madaniyatida romantizm tendensiyalarining namoyon bo'lishi. XIX asrda madaniyat sohasidagi yuz bergan o'zgarishlar. Sanoat inqilobi va ilmiy-texnika yutuqlari. Tafakkurning rivojlanishi tarixiylik va san'atdagi eklektika (qorishiq). Jamiyat hayotida matbuotning tutgan o'rni. An'anaviy xalq madaniyatining ahvoli va ommaviy madaniyat fenomenining vujudga kelishi.</p> <p>Yevropa san'atida romantizm va neoklassizm. Adabiyot va tasviriy san'atda realizm. XX asr boshlarida madaniyatdagi yangi yo'nalishlar. Kinomatografiya va televideniyaning vujudga kelishi. Ularning teatr, adabiyot, rassomchilik va boshqa san'at turlariga ta'siri. Hozirgi zamon badiyatida ommaviy va yuksak (elitar) madaniyatning o'zaro nisbati.</p> <p>Ilmiy texnik inqilob va XX asr sivilizatsiyasi. Agrar industrial hamda zamonaviy axborot-kompyuter bosqichlari. Taraqqiyotning internatsionallashuvida telekommunikatsiya vositalari. Ilmiy va badiiy madaniyat uyg'unligi. Ma'rifiy ta'limda umuminsoniy qadriyatlarning ahamiyati. Madaniy rivojlanishining umumjahon o'n yilligi. (1988-1997 yillar) YUNESKO dasturi. O'zbekistonda madaniy merosni muhofaza qilishga oid tadbirlar. Umumjahon vorisligi konsepsiyasi. "Buyuk ipak yo'li" xalqaro loyihasi. O'zbekiston madaniyat jamg'armasining faoliyati. O'zbekistonda hozirgi madaniy rivojlanishning o'ziga xos xususiyatlari.</p>	
5	<p>Markaziy Osiyo xalqlarining qadimgi madaniyati. Markaziy Osiyo xalqlarining V-XIII asrlardagi ijtimoiy, madaniy hayoti. Sharq Uyg'onish davri madaniyati.</p> <p>Oltoy, Janubiy Sibir, Mug'uliston, O'rta Osiyo hududlarida ibtidoiy hayot tarzi. Farg'onaning tosh davriga oid madaniy yodgorliklari. Qovunchi madaniyati. O'zbekistonning azaliy o'troq aholisi ijodi - me'morchilik, amaliy va tasviriy san'at.</p> <p>O'zbekistonning janubiy hududlarida qadimgi davr me'morchiligi va san'ati. Termizdagi me'morchilik yodgorliklari, tasviriy va amaliy san'at namunalari. Madaniy jarayonning bu ko'rinishlariga ijtimoiy - siyosiy jarayonlar asosiy sabab bo'lgani.</p> <p>Kushonlar davrida Termiz (Termed), Chingiztepa, Qoratepadagi budda ibodatxonalari. Dalvarzintepadagi Chag'oniyon shahri me'morchiligi. Xorazm, Baqtriyadagi inshootlarda foydalanilgan kvadrat shakldagi g'ishtning qurilish materiallari takomillashuviga xizmat qilgani va me'morchilikning yangi bosqichga ko'tarilgani. Harbiy me'morchilik. Qo'yqirilganqal'adagi inshoot (mil. av. III asr). Qo'yqirilganqal'adagi dafn odatlari.</p> <p>Qadimiy yozma manbalarda O'rta Osiyoning turli hududlaridagi me'morchilik yodgorliklari to'g'risidagi ma'lumotlar. Milodiy I asrga oid Xan yilnomasida "Avesto" davri madaniyati. Zardushtiylk ta'limoti.</p>	

Xitoy sayyohining hozirgi O'zbekiston to'g'risidagi ma'lumotlari. Buddaviylik madaniyati. Buddaviylikning Baqtriya davlatiga kirib kelishi. Qadimgi O'rta Osiyoning ijtimoiy va madaniy tarixini o'rganishda asosiy manbalar: O'rxun-Enasoy yodgorliklari, yunon muarrixlarining asarlari, qadimgi Xitoy yilnomalari. V-VII asrlar boshida Markaziy Osiyoda ijtimoiy - siyosiy voqealar. Milodiy V asr va VI asrning birinchi yarmidagi ijtimoiy va madaniy hayotning yunon muarrixlari asarlarida va Xitoy yilnomalarida yoritilishi. Oltoy madaniyati. Miloddan avvalgi uchinchi ming yillikda va ikkinchi ming yillik boshlarida hozirgi O'zbekistan va Pomir hududlarida Oq dengiz irqiga o'xshash dolixotsefal irqqa mansub odamlar qoldiqlari. Markaziy Osiyo madaniyatining o'ziga xosligi. M.av. III-II asrlarda Tangri tog'idan Farg'onaga ko'chish. Yozuv madaniyati-ko'k turk xoqonligi davridan bugungacha yetib kelgan eng noyob madaniy yodgorlik.

O'rta Osiyo Rennessansi. Movarounnahrda islom madaniyatining shakllanishi. Bag'dod va boshqa madaniyat markazlari bilan Movarounnahr shaharlarining aloqalari. Ma'mun akademiyasi. O'rta Osiyo san'atida arab xalifaligi va mahalliy madaniyatlarning o'zaro sintezi-jarayonining kuchayishi. Tabiiy, falsafiy-axloqiy va diniy-tasavvufiy fanlarining taraqqiy qilishi. Al-Xorazmiy, Forobiy, Ahmad Farg'oniy, Beruniy, Ibn Sino, Rudakiy, Daqiqiy, Firdavsiy, Mahmud Qoshg'ariy, Yusuf Xos Hojib, Ismoil Buxoriy, Iso Termiziy, Boyazid Bistomiy, Mansur Xalloy, Ahmad Yassaviy, Najmiddin Kubro kabi allomalarning qarashlari va ularning jahon ilm-fanida tutgan o'rni. Me'morchilik va tasviriy san'atdagi uslubiy o'zgarishlar: madrasa, masjid, maqbara-xonaqohlar, karvonsaroy, rabot, tim kabi maishiy savdo hamda muhofaza qurilishlari va ularning uslublari. Sharq Uyg'onish davri madaniyatining jahon sivilizatsiyasida tutgan o'rni.

Gumbazlar, kubbalar usulning yaratilishi, me'morchilikda geometrik uyg'unlik va matematik mutanosiblik qonuniyatlarining amal qilishi. Monumental tasviriy san'atning rivojlanishida yog'och va ganch o'ymakorligi. Buxorodagi Somoniylar maqbarasi. Timdagi Arab Ota maqbarasi, Karmana shahri yaqinidagi Raboti Malik, Termizdagi Xakim at-Termiziy, Sulton Saodat, Samarqandagi Shoxi Zinda ansambli. Amaliy san'atning kulolchilik, to'quvchilik singari shakllarining rivojlanishi.

6	<p>Amir Temur va temuriylar davri madaniyati (XIV asrning 2-yarmi XV asr).</p> <p>Amir Temur va temuriylar davri madaniyati. Obodonchilik ishlari. Hunarmandchilik va uning turlari, taraqqiyoti. Savdo-sotiqning rivojlanishi, karvon yo'llarining ahamiyati. Me'morchilik. Shaharsozlik. Ulug'bek rasadxonasi. Saroy va bog'lar qurilishi. Samarqand registoni.</p> <p>Temuriylar davrida tasviriy san'at va uning turlari rivoji. Naqqoshlik, xattotlik san'ati. Samarqand miniatyura maktabi va uning xususiyatlari. Badiiy hunarmandchilik va uning turli shakllari. Kulolchilik sohasidagi yangiliklar. Samarqand-ilm-fan markazi. Mirzo Ulug'bek davrida Samarqandda ilm-fan rivoji. "Ziji jadidi Ko'ragoniy" asari.</p> <p>Adabiyotning rivojlanishi. O'zbek adabiyotining vujudga kelishi. Alisher Navoiy, Abdurahmon Jomiy, Husayn Boyqaro ijodi.</p> <p>XIV asrning ikkinchi yarmi va XV asrdagi madaniy yuksalishning ahamiyati. XIV-XV asrlardagi ma'naviy-madaniy rivojlanishda Naqshbandiylikning xizmatlari.</p> <p>Movarounnahrda tibbiyot, falsafa, tarix ilmi. Kitobat san'ati. Musiqa san'ati. Hozirgi zamon fanida bu davr temuriylar davri Renessansi deb atalishi va uning ahamiyati.</p>	2
7	<p>XVI - XIX asr birinchi yarmida mintaqa xalqlari madaniyati. Mustamlaka va mustabid tuzum sharoitida madaniyat.</p> <p>Movarounnahrda ijtimoiy-siyosiy vaziyat. Buxoro xonligidagi madaniy hayot. Jo'ybor xonlari va ularning mamlakat ma'naviy, siyosiy-iqtisodiy hayotidagi roli. Bu davrdagi ijtimoiy-falsafiy tafakkur. Tabiiy fanlar. Matematika, astronomiya, geografiyaning rivojlanishi. Tibbiyot. XVI asrda Movarounnahrda adabiy hayot. Tarixiy asarlar. She'riyat. Shayboniy hukumdorlarining she'riyatga munosabati. Xiva xonligida adabiy hayot. Abdulg'oz Bahodirxon. Uning "Shajarayi tarokima" va "Shajarayi turk" asarlari, bu asarlarning tahlili va madaniyat tarixidagi o'rni. Dostonchilik. Munis va Ogahiyning tarixiy asarlari. Qo'qon xonligidagi adabiy hayot. Mashrab, Huvaydo, Abdulkarim Fazliy Namangoniylar ijodi. Amir Umarxon va uning Qo'qon adabiy muhiti shakllanishidagi roli. XVII-XIX asr o'rtalarida Buxorodagi adabiy hayot. Sayid Nasafiy, Mutribiy, Turdi Farog'iy, Mulla Mastiy Oxundiy, Mujrim Obidlar ijodiy faoliyati. Badiiy madaniyat. Uning har bir xonlikda o'ziga xos xususiyati. Badiiy madaniyat markazlari. Me'morchilik. Amaliy bezak san'ati. Uning taraqqiyotidagi o'ziga xosliklar. Minatyura san'atining rivojlanishi. Tarixiy asarlarga ishlangan minatyuralar. Kitobat san'ati. Musiqa. O'tmish an'analariga sadoqat, vorisiylik. Darvesh Ali Changiy ijodi. Teatr. Masxarabozlar teatri, qiziqchilar teatri, qo'g'irchoq teatri va uning namoyondalari. Raqs san'ati va uning hududiy xususiyatlari. Buxoro shashmaqomi.</p> <p>O'rta Osiyoning Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olinishi. Chorizmning Turkistonda maorif, fan va madaniyat sohasidagi siyosati. Hunarmandchilik. Teatr. Xivadagi kutubxona. Kitobat san'ati. Tasviriy san'at. Fan. Musiqa san'ati. An'anaviy qo'shiqchilik san'ati. Me'morchilik. Xalq me'morchiligi. Amaliy san'at. Qiziqchilik. Davriy matbuot. Mustabid sovet davlati davrida O'zbekiston madaniyati. Sovet davlatining madaniyatga nisbatan sinfiylik va partiyaviylik nuqta'i nazaridan yondoshuvi. Klublar, kutubxonalar, muzeylar kabi muassasalar faoliyatining siyosatlashtirilishi. Adabiyot. Teatr san'ati.</p>	2

	Me'morchilik. Amaliy bezak san'ati. Musiqiy san'at. Kino san'ati. Radio. Televidenie.	
8	<p style="text-align: center;">Mustaqillik va O'zbekistonda madaniy taraqqiyot. Madaniy va ma'naviy meros.</p> <p>Mustaqillik arafasida madaniyatimiz ahvoli. O'zbekistonda madaniyat va san'at sohasidagi muassasalar va jamoat tuzilmalari. Ularning huquqiy-ma'naviy asoslari shakllanishi. Ma'naviy madaniyat va uning muhim jabhasi - musiqa san'ati. Milliy qo'shiqchilik ko'riktanlovlari. Muzeylar. Ularning xalqimiz ma'naviy salohiyatini oshirishdagi ahamiyati. Madaniy merosga munosabat. Alisher Navoiy nomidagi davlat adabiyot muzeyi. Qo'qon adabiyot muzeyi. Muzey qo'riqxonalar. Buxoro muzey- shahar. "Bahouddin Naqshband tarixiy muzeyi". O'zbekiston kino san'ati muzeyi. Muzeylarning bugungi asosiy vazifasi. Xiva "Ichan-qal'a" yodgorliklar majmuasi. "Samarqand-madaniyatlar chorraxasi". Uning YUNESKO Umumjahon madaniy va tabiiy meros obyektlari ro'yhatiga kiritilishi. "Boysun bahori" ochiq folklor festivali. "Sharq taronalari" xalqaro musiqa festivali. Mustaqillik yillarida buyuk ajdodlarimizga atab o'rnatilgan obidalar. Hunarmandchilik. "Hunarmand" Respublika ijodiy uyushmasi. Tarixiy obidalarni tiklash. Toshkent - islom madaniyati poytaxti. Milliy-madaniy markazlar va ularning roli. Adabiyot. Me'morchilik. Monumental san'at. Uning taraqqiyotidagi yangi davr. Amaliy bezak san'ati. Tasviriy san'at. An'anaviy musiqa sa'ati. Nomoddiy madaniyat va san'at durdonalari. Teatr. Teatrlashtirilgan maydon tomoshalari. Kino va televideniyeining bugungi taraqqiyoti. Sport. Madaniyat va san'at sohasidagi xalqaro hamkorliklarning kengayib borishi.</p>	2
	Jami:	16

11.2 Seminar mashg'ulotlarini tashkil etish

№	Seminar mashg'ulotlari mavzusi	Seminar mashg'ulotlari maqsadi	Kutiladigan natija	Ajratilgan soat
	1 semestr			20

1	<p>”Madaniyatshunoslik” fanining predmeti va vazifalari.</p> <p>“Madaniyat” tushunchasining talqini.</p> <p>Madaniy taraqqiyotning asosiy qonuniyatlari.</p>	<p>”Madaniyatshunoslik” fanining predmeti, maqsadi va vazifalari, shuningdek asosiy mavzulari to’g’risida tasavvur hosil qilish</p> <p>Madaniy rivojlanish jarayonining o’ziga xosligi shundaki, madaniyat hodisasi har doim shakl va mazmun, borliq va munosabat, narsaning mavjudligi va uning ramziy mazmuni uyg’unligiga ega bo’ladi. Madaniyat moddiy va ma’naviy qismlarga bo’linib, ular bir-birlarini taqozo qilgan holda o’zaro aloqada, o’zaro ta’sirda rivojlanadi.</p> <p>Vorislilik-madaniy taraqqiyotning muhim qonuni, tarixiy izchillik va madaniy meros, Moddiy va ma’naviy madaniy va milliy qadriyatlar to’g’risida bilimga ega bo’lish.</p>	<p>Madaniy dunyoqarashni hamda talabalarning ushbu mavzu bo’yicha nazariy bilim va amaliy ko’nikmalarini shakllantirish</p> <p>Madaniy taraqqiyotning asosiy qonuniyatlari uning shakllanishi jarayonlari to’g’risida, shuningdek, milliy va umuminsoniy qadriyatlar, iqtisodiy va texnika taraqqiyotining hozirgi bosqichidagi o’rni to’g’risida aniq bilimlarni hosil qilish.</p>	2
2	<p>Qadimgi davr madaniyati</p>	<p>Qadimgi Sharq madaniyatining tarixiy va davriy chegaralari, Qadimgi madaniyatning cho’qqisi bo’lmish Antik madaniyatning jahon madaniyatidagi o’rni haqida bilimga ega bo’lish.</p>	<p>Qadimgi Sharq sivilizaatsiyasi rivojidagi umumiylik va o’ziga xoslikni, antik madaniyatda yangi shakldagi (ilmiy mantiq) fikrlashning vujudga kelishi haqida tasavvurga ega bo’lish.</p>	2
3	<p>Dunyoviy va diniy madaniyat</p>	<p>Yevropa va Sharq madaniyatining rivojlanishida xristian va islom dini haqida hamda shahar madaniyatining shakllanishi, shuningdek ilmiy bilimlarning rivoj topishi, Yevropa va Sharqning o’zaro madaniy aloqalari xususida tasavvurga ega bo’lish.</p>	<p>O’rta asrlarda Yevropa xalqlari madaniyatining shakllanishi, Yevropada o’rta asrlar madaniyatining manbai: antik madaniyat, xristianlik, musulmon sharqi madaniy jihatlar haqida bilimga ega bo’lish.</p>	2
4	<p>Texnogen madaniyat: uning</p>	<p>Uyg’onish davrida Yevropa madaniyati. Yevropada Uyg’onish</p>	<p>Talabalarda texnogen</p>	2

	mohiyati (XVII – XXI asrlar).	davri madaniyatining rivoji va antik an'analarning tiklanishi. Ilmiy texnik inqilob va XXI asr sivilizatsiyasi haqida bilimga ega bo'lish.	madaniyatining ilmiy manzarasi to'g'risida tasavvur hosil qilish	
5	Markaziy Osiyo xalqlarining qadimgi madaniyati.	O'rta Osiyoda ibtidoiy jamoa tuzumi. Tosh davri yodgorliklari. O'rta Osiyo madaniyati tarkibida turli xil madaniy jarayonlarning vujudga kelishi haqida bilimga ega bo'lish.	O'rta Osiyoda ibtidoiy jamoa tuzumi davrining mohiyati haqida aniq bilimlarga ega bo'lish	2
6	Markaziy Osiyo xalqlarining V-XIII asrlardagi ijtimoiy, madaniy hayoti..	Ilk o'rta asrlarda mamlakatimizda tarkib topgan ijtimoiy-madaniy munosabatlar, Eftaliylar davri madaniyati, Turk xoqonligi davri madaniyati Islom dini va milliy qadriyatlar, urf-odatlar haqida bilimlar xosil qilish.	Talabalarda ilk o'rta asrlarda mamlakatimizda tarkib topgan ijtimoiy-madaniy munosabatlar haqida tasavvur xosil qilish.	2
7	Sharq Uyg'onish davri madaniyati.	O'rta Osiyo Rennessansi. Movarounnahrda islom madaniyatining shakllanishi va rivojlanishi, Sharq Uyg'onish davri madaniyatining jahon sivilizatsiyasida tutgan o'rni haqida yetarli bilimga ega bo'lish.	Talabalarda Sharq uyg'onish davrining mohiyati to'g'risida aniq tasavvurni hosil qilish.	2
8	Amir Temur va temuriylar davri madaniyati (XIV asrning II-yarmi - XV asr).	Amir Temur barpo etgan markazlashgan davlatdagi madaniy-ma'naviy hayot, Amir Temurning davlatchilik nuqta'i nazaridan unga e'tibor berishi. Amir Temur va temuriylar davri madaniyatining O'rta Osiyo va jahon madaniyati rivojida tutgan o'rni haqida atroflicha ma'lumotlar berish.	Amir Temur va temuriylar davri madaniyatining O'rta Osiyo va jahon madaniyati rivojida tutgan o'rni to'g'risida aniq tasavvur hosil qilish.	2

8	XVI - XIX asr birinchi yarmida mintaqa xalqlari madaniyati. Mustamlaka va mustabid tuzum sharoitida madaniyat.	XVI-XVII, XVIII-XIX asrlarda Buxoro, Xiva va Qo'qonda madaniy hayot. Turkistonda jadidchilik harakati. Jadidchilikning ma'rifiy va siyosiy ahamiyati, XX asrda O'zbekistonda madaniy hayot. "Madaniy inqilob"ning milliy ruhiyat, milliy ma'naviyat va milliy madaniyatga salbiy ta'siri haqida tasavvurga ega bo'lish.	O'rta Osiyo xalqlarining xonliklar va Rossiya imperiyasi xukmronligi davridagi madaniy hayoti shuningdek, Mustabid tuzum davrida O'zbekistondagi madaniy hayot, yakka hukmron mafkuraning xalqimiz madaniy hayotida keltirib chiqargan salbiy oqibatlari haqida yetarli ma'lumotlar berish.	2
10	Mustaqillik va O'zbekistonda madaniy taraqqiyot. Madaniy va ma'naviy meros.	Milliy istiqlol va ma'naviyat. Milliy uyg'onish va milliy ong. Madaniy muassasalar faoliyatining yangicha tashkil etilishi Milliy madaniyat ravnaqida milliy madaniy markazlar va xalqaro madaniy aloqalarning o'rni va ahamiyati haqida hamda O'zbekistonning jahon sivilizatsiyasi bilan aloqalari to'g'risida batafsil ma'lumot xosil qilish. Madaniy va ma'naviy meros – bu o'tmishdan qolgan qadriyatlar, g'oyalar, tajriba, bilimlar ularni o'zlashtirish yo'llari, ya'ni kishilarning ijodiy faoliyat usullari va uni tashkil qilish hamda uning natijalaridir.	Milliy istiqlol davrida O'zbekistonda madaniy taraqqiyot haqida aniq ma'lumotlar hamda tasvurlar xosil qilish. Madaniy va ma'naviy meros xalqimizning bebaho boyligi haqida to'liq ma'lumotga ega bo'lishdir.	2
		Jami		20

11.3. Mustaqil ishlarni tashkil etishning shakli va mazmuni

№	Mustaqil ta'lim mavzusi	Mustaqil ta'lim mazmuni	Mustaqil ta'lim shakli	Mustaqil ta'lim hajmi	Soat
1.	Madaniyat rivojlanishinig asosiy qonuniyatlari	Tabiat va madaniyat. Madaniyat inson shaxsi va turmush tarzini shakllantirishning o'ziga xos usuli. Madaniyat avlodlar o'rtasida ijtimoiy bog'lanishning muhim halqasi. Irqiy,	Referat	A4,14 shrift 1.5 interval	2

		etnik, milliy madaniy va sotsial iqtisodiy xilma-xillik. Umumbashariy birlik. Tarix va madaniyat tiplarining mintaqalashtirilishi.		15b	
2.	Milliy madaniyatlar rivojlanishinig nazariy masalalari	Hozirgi sharoitda universal texnologiyalar, axborot tarqatishning globallashuvi g'oyaviy ta'sir ko'rsatish imkoniyatlarining kengayishi. Axborot sohasidagi globallashuvning dunyo xalqlari o'rtasida o'zaro muloqot, ilmfan, madaniy boyliklarni o'zlashtirish uchun ulkan imkoniyatlar yaratishga ta'siri. Sivilizatsiya va hozirgi zamon.	Referat	A4,14 shrift 1.5 inter- val 15b	2
3.	Madaniy va ma'naviy meros.	Vorislik-madaniy taraqqiyotning muhim qonuni. Tarixiy izchillik va madaniy meros. Moddiy va ma'naviy madaniyatda o'ziga xoslik va davomiylik.	Referat	A4,14 shrift 1.5 inter- val 15b	2
4.	Jahon madaniyati bosqichlari	Madaniy bosqichlar ma'lum darajada regional - mintaqaviy xususiyatni o'z ichiga qamrab olgani. Madaniyat universalligi tushunchasi. Madaniyatning universalligi, geografik o'rnidan qat'iy nazar, hamma madaniyatga mansub qadriyatlar, qoida, an'ana va xususiyatlar, mezonlar, ijtimoiy qurilishiga xos hodisa.	Referat	A4,14 shrift 1.5 inter- val 15b	2
5.	Ibtidoiy madaniyat	Ibtidoiy madaniyatning vujudga kelishi. Madaniy davrlar tushunchasi. Mehnat qurollari va tabiiy resurslardan foydalanish. Ibtidoiy jamiyatning shakllanishi. Maishiy turmush va axloq mezonlari.	Referat	A4,14 shrift 1.5 inter- val 15b	1
6.	Qadimgi Hindiston madaniyati	Qadimgi Hindiston madaniyati. Qadimgi hindlarda diniy va ilmiy dunyoqarash. Ularning o'ziga xosligi. Braxmanizm – jamoani tabaqalashtirish. Birinchi jahon dini-Buddizmning shakllanishi.	Doklad	A4,14 shrift 1.5 inter- val 15b	2
7.	Qadimgi Xitoy madaniyati	Qadimgi Xitoy sivilizatsiyasining vujudga kelishi. Xitoy madaniy dunyosining biqliqligi. Konfutsiychilik, daosizm va boshqa shu kabi falsafiy ta'limotlarning paydo bo'lishi.	Referat	A4,14 shrift 1.5 inter- val 15b	2
8.	Modernizm va postmodernizm madaniyati: (XVI - XXI	Madaniy hodisalar va jarayonlarning an'anaviy xususiyatga ega ekanligi. San'atda supermatizm oqimi. Modern madaniyati. Modern tushunchasining san'atga falsafa va fanga aloqadorligi.	Referat	A4,14 shrift 1.5 inter- val 15b	1

	asrlar)	Simvolizm estetikasi. Postmodernizm - hozirgi falsafa, san'at va fanning asosiy yo'nalishi sifatida. Postrukturalizm postmodernizmning falsafiy asosi. Postmodernizmning madaniyatga tadbiiq qilinishi. Madaniy taraqqiyotda inson omili. Insonning industrial madaniyatga munosabati. Ommaviy madaniyat. Ommaviy madaniyatning salbiy va xatarli oqibatlari.			
9.	Qadimgi Yunon madaniyati.	Qadimgi madaniyatning cho'qqisi bo'lmish Antik madaniyatning jahon madaniyatidagi o'rni. Qadimgi yunon sivilizatsiyasining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari. Antik madaniyatda yangi shakldagi (ilmiy mantiq) fikrlashning vujudga kelishi. Siyosiy tuzumdagi demokratik jarayonlar.	Refe-rat	A4,14 shrift 1.5 inter-val 15b	2
10	Huquqiy madaniyat.	Huquqiy madaniyatning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni. Huquqiy madaniyatning oshirishning samarali vositalari. Huquqiy madaniyat yo'nalishlari. Huquqiy madaniyat va huquqiy munosabatlar. Huquqiy ongni shakllantirishning vositalari.	Refe-rat	A4,14 shrift 1.5 inter-val 15b	2
11	Mustaqillik yillarida O'zbekistonda madaniy taraqqiyot.	Hozirgi sharoitda adabiyot, tasviriy san'at, me'morchilik, teatr, kino va televideniening rivojlanishi. Ularning milliy qadriyatlarni tiklash, milliy g'oya va milliy mafkurani shakllantirishdagi roli. Ta'lim to'g'risidagi qonun, Kadrlar tayyorlash milliy dasturining mohiyati va ma'naviy-ma'rifiy islohotlar. Milliy madaniyat ravnaqida milliy madaniy markazlar va xalqaro madaniy aloqalarning o'rni va ahamiyati. O'zbekistonning jahon sivilizatsiyasi bilan aloqalari keng miqyosda yoritiladi.	Refe-rat	A4,14 shrift 1.5 inter-val 15b	2
	Jami:				20

Talaba tanlov asosida ilmiy maqola yoki ma'ruza tezislari tayyorlashi mumkin.

Izoh: ilmiy jurnallarda chop etilgan 2 ta maqola 20 soat (bitta maqola uchun 10 soat);

Ilmiy konferensiya materiallarida chop etilgan 2 ta maqola 20 soat (bitta maqola uchun 10 soat).

12. Fan dasturning informatsion-uslubiy ta'minoti

Madaniyatshunoslik fani ma'ruza, amaliy mashg'ulot, seminar mashg'ulotlari uchun zarur asosiy va qo'shimcha adabiyotlar hamda ta'limning zamonaviy metodlari, ekspress-so'rovlar, test so'rovlari, aqliy hujum, guruhli fikrlash, kichik guruhlar bilan ishlash, kollokvium kabi zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya (mediata'lim, amaliy dastur paketlari, elektron-didaktik materiallari) texnologiyalari qo'llaniladi. Ma'ruzalar tegishli mavzular yuzasidan giperslaydlarni talabalarga namoyish etish orqali o'tiladi.

Dars jarayonida kompyuter va multimediali qurilmalar: noutbuk, proyektor, kadoskop kabi didaktik vositalardan foydalaniladi.

AMALIY MASHG‘ULOT

I - Mavzu: Madaniyatshunoslik fanining predmeti, maqsad va vazifalari. “Madaniyat” tushunchasining talqini. Madaniyat taraqqiyotining asosiy qonuniyatlari

Reja:

1. Madaniyatshunoslik fanining predmeti, maqsad va vazifalari.
2. Madaniyatshunoslik fanining bo‘limlari.
3. Moddiy va ma'naviy madaniyat.
4. Madaniyatning shaxs va jamiyat hayotidagi o‘rni.
5. Madaniyatda milliylik va umuminsoniylik qadriyatlaruyg‘unligi.
6. Madaniyatning jamiyat hayotidagi funksiyasi.

ADABIYOTLAR.

1. Karimov. I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q. -T., 1998.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir gurux faollarini mukofotlash to‘g‘risida” Farmoni. 2007- yil 19- yanvar. Ishonch gazetasi, 2007 -yil 23- yanvar.
3. Karimov I. A. O‘zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo‘li. Halq so‘zi. 2007- yil 31 –avgust.
4. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat-yengilmas kuch T., 2008.
5. Karimov. I.A. Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T: “O‘zbekiston” - 2009.
6. Karimov I. A “Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi”. Kuchadolatda, 2010- yil, 16- noyabr.
7. Karimov I.A O‘zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. -T: “O‘zbekiston”, 2011.
8. Культурология. - Москва, 1996.
9. Tulenov J. Qadriyatlar falsafasi. - T.1998 .
10. Boboyev H., Hamroyev T va.b. Madaniyatshunoslik. O‘quv qo‘llanma. T.: Yangi asr avlodi. 2001.
11. Abdullayev M. Madaniyatshunoslik asoslari. Farg‘ona. 1998.
12. Axmedova Э., Габидуллин Р. Культурология. Мировая культура.- T.: 2001.
13. Mavlonov.O‘. Mahkamova D. Madaniy aloqalar va savdo yo‘llari.T., Akademiya. 2004.
14. Mustaqil O‘zbekiston tarixi. 3-kitob. T., “Sharq” 2000 .
15. Sagdullayev A. Aminov. B. va boshqalar O‘zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. T., “Akademiya” 2000.

16.Xudoyqulov X. Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. T., O‘zMU. 2007.

AMALIY MASHG‘ULOT **II - Mavzu: Qadimgi davr madaniyati**

Reja:

1. Qadimgi Misr madaniyati
2. Qadimgi Mesopotamiya madaniyati.
3. Qadimgi Hindiston madaniyati.
4. Qadimgi Xitoy madaniyati.
5. Antik madaniyat (Yunoniston va Rim).
6. Ananaviy madaniyatning jahon madaniyatida tutgan o‘rni.

ADABIYOTLAR.

- 1.Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q.T., 1998 .
- 2.Karimov I.A. O‘zbekiston XXI asrga intilmoqda. T., 1999.
- 3.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir gurux faollarini mukofotlash to‘g‘risida” Farmoni. 2007- yil 19 -yanvar. Ishonch gazetasi, 2007-yil 23-yanvar.
- 4.Prezident Islom Karimovning Samarqand shahrining 2750 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Qishloq hayoti 2007-yil 26-avgust.
- 5.Karimov I. A. O‘zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo‘li. Xalq so‘zi. 2007 -yil 31-avgust.
- 6.Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. T.: “Ma'naviyat” 2008 y.
- 7.Karimov. I. A Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T: "O‘zbekiston" - 2009.
8. Islom Karimov .O‘zbekiston Konstitutsiyasi – biz uchun demokratik taraqqiyot yo‘lida va fuqarolik jamiyatini barpo etishda mustahkam poydevordir. T: "O‘zbekiston" – 2010.
9. Воynazarov F. Antik dunyo, T. 1983.
10. Древние цивилизации. –М.:1989.
- 11.Вейнберг И.П. Человек в культуре Древнего Ближнего Востока. М., 1986 г.
12. Древние цивилизации. –М.: 1987.
13. Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке.М., 1979 г.
14. Конрад Н.И. Запад-Восток.М., 1972 г.
15. Литература Древнего Востока М., 1984 г.
16. Ольденбург С. Культура Индии.М., 1991 г.

17. Оппенгейм А.Л. Древняя Месопотамия. М., 1980 г.
18. Тайлор Э. Первобытная культура. М., 1992 г.
19. Boboev H., Namroyev T va.b. Madaniyatshunoslik. O‘quv qo‘llanma. T. Yangi asr avlodi. 2001.
20. Abdullayev M. Madaniyatshunoslik asoslari. Farg‘ona. 1998.
21. Axmedova E., Gabidullin R. Kulturologiya. Mirovaya kultura. - T.: 2001.
22. Mavlonov. O‘. Mahkamova D. Madaniy aloqalar va savdo yo‘llari. T., Akademiya. 2004.
23. Mustaqil O‘zbekiston tarixi. 3-kitob. T., “Sharq” 2000.
24. Xudoyqulov X. Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. T. O‘zMU. 2007.

AMALIY MASHG‘ULOT

III - Mavzu: Dunyoviy va diniy madaniyat

Reja:

1. O‘rta asrlarda olamning dunyoviy va diniy manzarasi.
2. Diniy madaniyatning jahon madaniyatidagi o‘rni.
3. G‘arb diniy madaniyatining o‘ziga xos xususiyatlari.
4. Sharq diniy madaniyatidagi qadriyatlarning o‘ziga xos xususiyatlari.
5. O‘rta asrlarda ilm - fan, sanat rivojlanishining o‘ziga xos jihatlari.

ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir guruh faollarini mukofotlash to‘g‘risida” Farmoni. 2007 -yil 19 -yanvar. Ishonch 2007-yil 23- yanvar.
2. Prezident Islom Karimovning Xorazm Ma'mun akademiyasining 1000 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Toshkent haqiqati. 2006 -yil 3 -noyabr
3. Prezident Islom Karimovning Samarqand shahrining 2750 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Qishloq hayoti 2007 yil 26- avgust.
4. Karimov I. A. O‘zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo‘li. Halq so‘zi. 2007- yil. 31- avgust.
5. Karimov I. A. Ozod va Obod yurt durdonasi. Turkiston. 2007- yil. 8-sentabr.
6. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. T.: “Ma'naviyat” 2008 y.
7. Karimov. I. A Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T: "O‘zbekiston" - 2009.
8. Islom Karimov. Mamlakatimizni modernizatsiya qilish va kuchli fuqarolik jamiyati barpo etish – ustuvor maqsadimizdir. Prezident Islom

Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo‘shma majlisidagi ma‘ruzasi. “Kuch adolatda” 2010 –yil 28-yanvar.

9. Очерки истории арабской культуры V-XV вв.М., 1982 г.

10. Самосознание Европейской культуры в XX веке. –М., 1991.

11. Проблемы истории и культуры народов Средней Азии и стран зарубежного Востока. Т., 1991 г.

12. Ахмедова Э., Габидуллин Р.Культурология. Мировая культура.- Т. 2001.

13. Sagdullayev A. Aminov. B va boshqalar O‘zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. Т., Akademiya 2000.

14. Xudoyqulov X. Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. Т. , O‘zMU. 2007.

15. Toshkent islom madaniyati poytaxti. Xalq so‘zi 2007- 20 –mart.

16. Egamqulov E Milliy va madaniy merosning noyob durdonasi Jamiyat. 2007- yil- 4 may.

AMALIY MASHG‘ULOT

IV - Mavzu: Texnogen madaniyat: uning mohiyati (XVII – XXI asrlar)

Reja:

- 1.G‘arb uyg‘onish davri madaniyati.
- 2.Texnogen madaniyatining kelib chiqishi va shakllanishi .
- 3.XVII – XX asrda texnogen madaniyatining rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari
- 4.XXI asrda texnikaning madaniyat rivojiga tasiri.
- 5.Ommaviy madaniyat .

ADABIYOTLAR.

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir guruh faollarini mukofotlash to‘g‘risida” Farmoni. 2007- yil 19- yanvar. Ishonch 2007 – yil 23- yanvar.

2. Karimov I. A. O‘zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo‘li. Halq so‘zi. 2007- yil. 31 –avgust.

3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Т.: “Ma'naviyat” 2008 y.

4. Karimov. I. A Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. Т: "O‘zbekiston" - 2009.

5. Karimov I. A “Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi”. Kuch-adolatda, 2010- yil 16- noyabr.

6. Гуревич А. Средневековый мир – культура безмолвствующего большинства. М., 1990 г.
7. Еремеев Д. Ислам: образ жизни и стиль мышления. М., 1990 г.
8. Новая технократическая волна на Западе. – Т., 1996.
9. Самосознание Европейской культуры в XX веке. – М., 1991.
10. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. – М., 1992.
11. Проблемы истории и культуры народов Средней Азии и стран зарубежного Востока. Т., 1991 г.
12. Суфизм в контексте мусульманской культуры. М., 1989 г.
13. Boboyev N., Namroyev T va.b. Madaniyatshunoslik. O‘quv qo‘llanma. T.: Yangi asr avlodi. 2001.
14. Abdullayev M. Madaniyatshunoslik asoslari. Farg‘ona. 1998.
15. Ахмедова Э., Габидуллин Р. Культурология. Мировая культура. – Т.: 2001.
16. Mavlonov.O‘. Mahkamova D. Madaniy aloqalar va savdo yo‘llari. T., Akademiya. 2004.
17. Sagdullayev A. Aminov. B va boshqalar O‘zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. T., Akademiya 2000.
18. Xudoyqulov X. Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. T. , O‘zMU. 2007.
19. Shodiyev N. Sharq tafakkuri. Jamiyat 2007- yil 6- iyul.
20. Toshkent islom madaniyati poytaxti. Xalq so‘zi 2007- 20 –mart.
21. Egamqulov E Milliy va madaniy merosning noyob durdonasi Jamiyat. 2007- yil 4- may.
22. Ergashev A. “Ommaviy madaniyat” nima?. Ishonch. 2011- yil 27- sentabr.

AMALIY MASHG‘ULOT

V - Mavzu: Markaziy Osiyo xalqlarining qadimgi madaniyati.

Reja:

1. Markaziy Osiyo xalqlarining ilk madaniy hayoti.
2. “Avesto”- boy madaniy meros.
3. Yunon -Baqtriya va Kushon podsholigi davri madaniyati.
4. Qang‘, Dovon va Xorazmda madaniy hayot.
5. Markaziy Osiyo xalqlarining madaniy hayotida turli madaniy jarayonlar.

ADABIYOTLAR.

1. Karimov.I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q.T., 1998.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir gurux faollarini mukofotlash to‘g‘risida” Farmoni. 2007 -yil 19- yanvar. Ishonch 2007-yil 23- yanvar.
3. Prezident Islom Karimovning Xorazm Ma'mun akademiyasining 1000 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Toshkent haqiqati. 2006 -yil 3- noyabr .
4. Prezident Islom Karimovning Samarqand shahrining 2750 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Qishloq haqiqati 2007- yil 26 avgust.
5. Karimov I. A. O‘zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo‘li. Halq so‘zi. 2007- yil 31- avgust.
6. Islom Karimov. Mamlakatimizni modernizatsiya qilish va kuchli fuqarolik jamiyati barpo etish – ustuvor maqsadimizdir. Prezident Islom Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo‘shma majlisidagi ma'ruzasi. “Kuch adolatda” 2010 -yil 28-yanvar.
7. O‘zbekiston xalqlari tarixi.T.,1992.
8. Abu Nasr Farobiy. Fozil odamlar shahri. – T., 1993.
9. Abu Rayxon Beruniy. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar. I-jild. – T., 1968.
10. Nizomulmulk. Siyosatnoma. T., 1997.
11. Pugachenkova G., Rtveladze E. Severnaya-Baktriya-Toxariston, T., 1990 g.
12. O‘zbekiston tarixi va madaniyati. T., 1992.
13. Sagdullayev A. Aminov.B va boshqalar O‘zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. T., Akademiya 2000.
14. Pidayev Sh.R. Sirli Kushonlar saltanati. T., “Fan” 1990.
15. Sattorov A. Sak malikasi. Xalq so‘zi. 2000 -yil 24 -noyabr.
16. Xudoyqulov X. Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. T. , O‘zMU. 2007- yil.

AMALIY MASHG‘ULOT

VI - Mavzu: Markaziy Osiyo xalqlarining V-XIII asrlardagi ijtimoiy, madaniy hayoti.

Reja:

1. Ilk o‘rta asrlarda O‘rta Osiyoda madaniy hayotning o‘ziga xos xususiyatlari.
2. V-VIII asrlarda diniy e'tiqod va madaniy hayot .
3. V-VIII asrlarda adabiyot, tasviriy san'at, me'morchilik va yozuvlar.
4. Turk xoqonligi davrida madaniy hayot.
5. O‘rta Osiyo madaniyatini rivojlanishida “Buyuk ipak yo‘li” ning tutgan o‘rni va ahamiyati.

ADABIYOTLAR.

1. Karimov. I. A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q. T., 1998.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir gurux faollarini mukofotlash to‘g‘risida” Farmoni. 2007- yil 19 -yanvar. Ishonch 2007- yil 23- yanvar
3. Prezident Islom Karimovning Xorazm Ma'mun akademiyasining 1000 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Toshkent haqiqati. 2006 - yil 3 -noyabr
4. Prezident Islom Karimovning Samarqand shahrining 2750 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Qishloq hayoti 2007 -yil 26-avgust.
5. Karimov I. A. O‘zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo‘li. Halq so‘zi. 2007- yil 31- avgust.
6. Karimov I. A. Ozod va Obod yurt durdonasi. Turkiston. 2007- yil 8 – sentabr.
7. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. T.: “Ma'naviyat” 2008 y.
8. Karimov. I. A Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T: "O‘zbekiston" - 2009.
9. Islom Karimov .O‘zbekiston Konstitutsiyasi – biz uchun demokratik taraqqiyot yo‘lida va fuqarolik jamiyatini barpo etishda mustahkam poydevordir. T: "O‘zbekiston" – 2010.
10. O‘zbekiston xalqlari tarixi. T., 1992 .
11. Камалова Д. М. Узбекская художественная культура. Т., 1995
12. Пугаченкова Г.А. Шедевры Средней Азии. М., 1986 г.
13. Пугаченкова Г.А. Ремпель Л. Очерки искусство Средней Азии. М., 1982 г.
14. Пугаченкова Г.А. Ремпель Л. Очерки искусство Узбекистана., 1965 г.

15. Abu Nasr Farobiy. Fozil odamlar shahri. – T., 1993.
16. Abu Rayxon Beruniy. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar. I-jild. T., 1968.
17. Nizomulmulk. Siyosatnoma. T., 1997.
18. Пугаченкова Г., Ртвеладзе Э. Северная-Бактрия-Тохаристон, Т., 1990 г.
19. O‘zbekiston tarixi va madaniyati. T., 1992 .
20. Abdullayev M. Madaniyatshunoslik asoslari. Farg‘ona. 1998.
21. Axmedova E., Gabidullin R. Kulturologiya. Mirovaya kultura.-T.: 2001.
22. Mavlonov.O‘. Mahkamova D. Madaniy aloqalar va savdo yo‘llari.T., Akademiya. 2004 .
23. Sagdullayev A. Aminov. B va boshqalar O‘zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. T., Akademiya 2000 .
24. Ziyo A. O‘zbek davlatchiligi tarixi. T., “Sharq” 2000.
25. Pidayev Sh.R. Sirli Kushonlar saltanati. T., “Fan” 1990.
26. Sattorov A. Sak malikasi. Xalq so‘zi. 2000- yil 24- noyabr.
27. Ravshanov N. Ajdodlarimiz merosi. Xalq so‘zi. 2001- yil 20- sentabr.
28. Egamqulov E. Milliy va madaniy merosning noyob durdonasi. Jamiyat. 2007 -yil 4- may.
29. Xudoyqulov X. Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. T. , O‘zMU. 2007 yil.

AMALIY MASHG‘ULOT

VII-Mavzu: Sharq uyg‘onish davri madaniyati.

Reja:

1. Uyg‘onish davri tushunchasi va Sharq uyg‘onish davrining o‘ziga xos xususiyatlari.
2. Markaziy Osiyoda uyg‘onish davri madaniyatini belgilagan ijtimoiy-siyosiy omillar.
3. IX-XII asrlarda ilm-fan adabiyot va san'atning gullab-yashnashi.
4. Xorazm Mamun akademiyasining madaniyatning rivojlanishida tutgan o‘rni va ahamiyati.
5. Sharq uyg‘onish davrida me'morchilik va tasviriy sanat.
6. Markaziy Osiyo mutafakkirlarining Arab va jaxon madaniyati rivojiga qo‘shgan hissasi.

ADABIYOTLAR.

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan

milliy madaniy markazlarning bir gurux faollarini mukofotlash to'g'risida" Farmoni. 2007- yil 19 -yanvar. Ishonch 2007- yil 23- yanvar.

2. Prezident Islom Karimovning Xorazm Ma'mun akademiyasining 1000 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Toshkent haqiqati. 2006 - yil 3- noyabr.

3. Prezident Islom Karimovning Samarqand shahrining 2750 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Qishloq hayoti 2007 -yil 26-avgust.

4. Karimov I. A. O'zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo'li. Halq so'zi. 2007- yil 31 -avgust.

5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. T.: "Ma'naviyat" 2008 y.

6. Karimov. I. A Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T: "O'zbekiston" - 2009.

7. Islom Karimov. Mamlakatimizni modernizatsiya qilish va kuchli fuqarolik jamiyati barpo etish – ustuvor maqsadimizdir. Prezident Islom Karimovning O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo'shma majlisidagi ma'ruzasi. "Kuch adolatda" 2010- yil 28-yanvar.

8. Художественная культура Средней Азии. IX-XIII веков, -Т., 1983.

9. Xayrullayev M.M. O'rta Osiyoda ilk Uyg'onish davri madaniyati. -T., 1995.

10. Ma'naviyat yulduzlari. –T: "Sharq", 2000.

11. Abu Nasr Farobiy. Fozil odamlar shahri. –T., 1993.

12. Abu Rayxon Beruniy. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar. I-jild. – T. 1968.

13. Nizomulmulk. Siyosatnoma. T., 1997.

14. Ahmad Yassaviy. Hikmatlar. –T., 1991.

15. Usmon Orif. Bahovuddin Naqshband va uning ta'limoti haqida.T., 1993.

16. Abdullayev M. Madaniyatshunoslik asoslari. Farg'ona. 1998.

17. Ахмедова Э., Габидуллин Р.Культурология. Мировая культура.- T.: 2001.

18. Mavlonov.O'. Mahkamova D. Madaniy aloqalar va savdo yo'llari.T., Akademiya. 2004.

19. Sagdullayev A. Aminov. B va boshqalar O'zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. T., Akademiya 2000.

20. Sulaymonova F. Sharq va G'arb. Toshkent.1997.

21. Xudoyqulov X. Baratov R. Madaniyatshunoslik. O'quv uslubiy qo'llanma. T., O'zMU. 2007.

22. Toshkent-Islom madaniyati poytaxti. Xalq so'zi 2007- yil 20 –mart.

23. Shodiyev N. Sharq tafakkuri. Jamiyat 2007- yil 6- iyul.

AMALIY MASHG‘ULOT

VIII-Mavzu: Amir Temur va temuriylar davri madaniyati (XIV-asrning ikkinchi yarmi-XV asr).

Reja:

1. Amir Temur va temuriylar davrida madaniy yuksalishning omillari.
2. Amir Temur va temuriylar davrida me'morchilik, tasviriy va amaliy san'at.
3. XIV-XV asrlarda ilm-fanning rivojlanishi. Ulug‘bek maktabi.
4. Adabiyotning yangi taraqqiyot bosqichi. (Lutfiy, Jomiy, A.Navoiy, Bobur)
5. Amir Temur va Temuriylar davri madaniyatining O‘rta Osiyo va jahon madaniyatida tutgan o‘rni.
6. Amir Temur va temuriylar davridagi madaniy merosni qayta tiklash va uning hozirgi davrdagi ahamiyati.

ADABIYOTLAR.

1. Karimov I.A. Amir Temur haqida so‘z. T. 1996-yil.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir gurux faollari mukofotlash to‘g‘risida” Farmoni. 2007- yil 19- yanvar. Ishonch 2007 -yil 23 -yanvar.
3. Prezident Islom Karimovning Xorazm Ma'mun akademiyasining 1000 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Toshkent haqiqati. 2006 -yil 3- noyabr.
4. Prezident Islom Karimovning Samarqand shahrining 2750 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Qishloq hayoti 2007- yil 26-avgust.
5. Karimov I. A. O‘zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo‘li. Xalq so‘zi. 2007- yil 31- avgust.
6. Karimov I. A. Ozod va Obod yurt durdonasi. Turkiston. 2007 -yil 8-sentyabr.
7. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. T.: “Ma'naviyat” 2008 y.
8. Karimov. I. A Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T: "O‘zbekiston" - 2009.
9. Islom Karimov .O‘zbekiston Konstitutsiyasi – biz uchun demokratik taraqqiyot yo‘lida va fuqarolik jamiyatini barpo etishda mustahkam poydevordir. T: "O‘zbekiston" – 2010.
10. Amir Temur va temuriylar davrida madaniyat va san'at. T., 1996.
11. Abdurahmonov A. Ulug‘bek va uning rasadxonasi. T. 1996.
12. Dadaboyev H. Amir Temurning harbiy mahorati. T., 1996.
13. Ibn Arabshoh. Amir Temur tarixi. 1,2 –jildlar. -T., 1992 .
14. Keren L., Saidov A. Amir Temur va Fransiya. T., 1996.

15. Mo‘minov I. Amir Temurning O‘rta Osiyo tarixida tutgan o‘rni va roli. T., 1993.
16. Temur Tuzuklari. T., 2005.
17. Temurning me'moriy merosi. T., 1996 .
18. To‘xtayev I. Temur va temuriylar tangalari. T., 1992.
19. Fayziyev T. Temuriy malikalar. T., 1994.
20. Usmonov O.K. Behzod va uning naqqoshlik maktabi. T., 1977 .
21. Qayumov A. Alisher Navoiy. T., 1991.
22. A.Hayitmetov. Temuriylar davri o‘zbek adabiyoti. T., 1996.-
23. Muhammadiyev N Ulug‘bek akademiyasining shuxrati Xalq so‘zi. 2007- yil 27 -mart.
24. Xudoyqulov. X Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. T. , O‘zMU. 2007.
25. Azimov X. Mustaqillik va Amir Temur. Fidokor 2006- yil 12-sentabr.
26. Azimov X. Oqsaroy – Sohibqiron ramzlaridan biri. “Mahalla” 2006 – yil 5 -aprel.
27. Azimov X. Jahongirning Harbiy dahosi. “Mulkdor” 2006 -yil 7- aprel.
28. Azimov X. Amir Temur qadriyati – davlatchilik tayanchi. “Huquq”. 2007 -yil 5- aprel.

AMALIY MASHG‘ULOT

IX–Mavzu: XVI - XIX asr birinchi yarmida mintaqa xalqlari madaniyati. Mustamlaka va mustabid tuzum sharoitida madaniyat.

Reja:

1. Shayboniylar, Ashtarxoniylar va Buxoro amirligi davrida madaniy jarayonlarning o‘ziga xos xususiyatlari.
2. Qo‘qon xonligida madaniy hayot.
3. Xiva xonligida madaniy jarayonlar.
4. Turkistonda jadidchilikning madaniy - ma'rifiy g‘oyalari
5. Mustabid tuzum davrida O‘zbekistonda madaniy jarayonlar.

ADABIYOTLAR.

1. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q.-T., 1998.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir guruh faollarini mukofotlash to‘g‘risida” Farmoni. 2007-yil 19 -yanvar. “Ishonch” gazetasi, 2007- yil 23- yanvar.

3. Prezident Islom Karimovning Samarqand shaxrining 2750 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Qishloq hayoti 2007 -yil. 26-avgust.
4. Karimov I. A. O'zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo'li. Xalq so'zi. 2007- yil. 31 -avgust.
5. Karimov I. A. Ozod va Obod yurt durdonasi. Turkiston. 2007- yil. 8-sentyabr.
6. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. T.: “Ma'naviyat” 2008 y.
7. Karimov. I. A Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T: "O'zbekiston" - 2009.
8. Islom Karimov. Mamlakatimizni modernizatsiya qilish va kuchli fuqarolik jamiyati barpo etish – ustuvor maqsadimizdir. Prezident Islom Karimovning O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo'shma majlisidagi ma'ruzasi. “Kuch adolatda” 2010- yil 28 – yanvar.
9. Samarqand tarixi. 2-jild. -T., 1969.
10. Xorazm tarixi. -T., 1976.
11. Boboyev H., Hamroyev T va.b. Madaniyatshunoslik. O'quv qo'llanma. T., Yangi asr avlodi. 2001.
12. Abdullayev M. Madaniyatshunoslik asoslari. Farg'ona., 1998.
13. Ахмедова Э., Габидуллин Р. Культурология. Мировая культура.- Т., 2001.
14. Mavlonov O'. Mahkamova D. Madaniy aloqalar va savdo yo'llari.-T., Akademiya. 2004.
15. O'zbekiston sovet mustamlakachiligi davrida.- T., 2000.
16. Sagdullayev A., Aminov B., va boshqalar. O'zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. -T., Akademiya 2000.
17. Xudoyqulov X., Baratov R. Madaniyatshunoslik. O'quv uslubiy qo'llanma. -T., O'zMU. 2007.
18. Boytillayev R. Buxorodagi oy va yulduzlar maskani. Mahalla. 2006 – yil 12 -aprel.
19. Qilichev T. Ko'hna qalalar diyori. -T., 1993.
20. Musayev N. O'rta Osiyoda dehqonchilik madaniyati va agrar munosabatlar tarixidan. (Tosh davri oxirlaridan XX asr boshlariga qadar). T., 2005.
21. Маллицкий Н.Г. Toshkent mahalla va mavzeylari. - T., 1996.
22. Zayniddin H. Jaloliddin Manguberdi. - T., 1993.
23. Xayrullayev M.M. Buyuk iste'dod sohiblari. - T., 2002.
24. O'zbekiston tarixi: Yangi nigoh. (Jadidlar harakatidan Milliy mustaqillikka qadar). -T., 1998.
25. Xudoynazarov H. Abulg'ozni Baxodirxon Tarixchi va adib. - T., 1994.

26. Azimov X. Harbiy boshqaruv tizimi (Xiva xonligining mustahkam tayanchi bo'lgan) Adolat 2006-yil30- iyun.

AMALIY MASHG'ULOT

X - Mavzu: Mustaqillik va O'zbekistonda madaniy taraqqiyot. Madaniy va ma'naviy meros.

Reja:

1. Mustaqillik yillarida milliy madaniyatning rivojlanishida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy omillar.
2. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda amalga oshirilgan va oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy islohotlar (ta'lim to'g'risidagi qonun, kadrlar tayyorlash milliy dasturi va boshqalar).
3. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda ilm - fan, adabiyot va san'atning yanada rivojlanishi.
4. Madaniy taraqqiyotda O'zbekistonda tashkil qilingan milliy- madaniy markazlarning o'rni.O'zbekiston va YuNeSKO.
5. Siyosiy va huquqiy madaniyat va uning o'ziga xos xususiyatlari.
6. Mustaqillik yillarida madaniy va ma'naviy merosga bo'lgan e'tibor.

ADABIYOTLAR.

1. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqloq va taraqqiyot yo'li. T.1992.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida.T. 1998.
3. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. T. 1998.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning "Respublika baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganining 15 yilligi munosabati bilan milliy madaniy markazlarning bir gurux faollarini mukofotlash to'g'risida" Farmoni. 2007- yil 19 -yanvar. Ishonch 2007- yil 23- yanvar.
5. Prezident Islom Karimovning Xorazm Ma'mun akademiyasining 1000 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Toshkent haqiqati. 2006-yil 3- noyabr.
6. Karimov I. A. Inson manfaatlarini ta'minlash, ijtimoiy tizimni takomillashtirish ustuvor vazifamizdir. Turkiston 2006 -yil 8- dekabr.
7. Prezident Islom Karimovning Samarqand shahrining 2750 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. Qishloq hayoti 2007- yil 26 -avgust.
8. Karimov I. A. O'zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo'li. Halq so'zi. 2007- yil 31-avgust.
9. Karimov I.A. Ozod va Obod yurt durdonasi. Turkiston. 2007- yil 8-sentabr.
10. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. T.: "Ma'naviyat" 2008 y.

11. Karimov. I. A Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. T: "O‘zbekiston" - 2009.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning Toshkent shahrining 2200 yilligiga bag‘ishlangan tantanali majlisidagi nutqi. Xalq so‘zi 2009 -yil 2- sentabr.
13. Karimov I. A “Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi”. “Kuchadolatda”, 2010 -yil, 16- noyabr.
14. Karimov I. A “Mamlakatimizni modernizatsiya qilish yo‘lini izchil davom ettirish - taraqqiyotimizning muhim omilidir.”, “Qishloq hayoti”. 2010-yil, 8 -dekabr.
15. Karimov I.A “Malakali pedagog kadrlar tayyorlash hamda o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi muassasalarini shunday kadrlar bilan ta’minlash tizimini yanada takomillashtirishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A. Karimovning Qarori. “Xalq so‘zi”, 2012- yil 29-may.
16. Культура Узбекистана: Традиции и современность. Т. 1986 г.
17. Xayrullayev M. Madaniy meros va falsafiy fikr tarixi. T. 1985.
18. Abdullayev M. Madaniyatshunoslik asoslari. Farg‘ona. 1998.
19. Axmedova E., Gabidullin R.Kulturologiya. Mirovaya kultura.-T.: 2001.
20. Mavlonov.O‘. Mahkamova D. Madaniy aloqalar va savdo yo‘llari.T., Akademiya. 2004.
21. Mustaqil O‘zbekiston tarixi. 3-kitob. T., “Sharq” 2000.
22. Sagdullayev A. Aminov. B va boshqalar O‘zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. T., Akademiya 2000.
23. Xudoyqulov X. Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. T., O‘zMU. 2007.
24. Shodiyev N Sharq tafakkuri. Jamiyat 2007- yil 6- iyul
25. Egamqulov E Milliy va madaniy merosning noyob durdonasi. Jamiyat. 2007- yil 4- may.

Savol va topshiriqlar.

1. Madaniyatshunoslik fanining predmeti nimani o'rganadi?
2. Madaniyatshunoslik fanining tadqiqot manbai nima?
3. Kultura so'zining lug'aviy manosi nima?
4. Insonlar dastlab qaysi qitada paydo bo'lgan?
5. Aksiologiya fani nimani o'rganadi?
6. Madaniyatshunoslik fanining asosiy vazifasi nima?
7. "Osmon jismlarining aylanishi haqida" nomli asarni kim yozgan?
8. Dastlabki Ensiklopediya (qomusiy kitob) qaerda yaratilgan?
9. Ma'naviy madaniyatning asosiy shakllarini ko'rsating
10. Madaniyatning shaxs bilan bevosita bog'liq funksiyalarini aniqlang?
11. Konturkultura deganda nimani tushunasiz?
12. "Elita" so'zining lug'aviy ma'nosi?
13. Forobiyning fikricha insonning kamolotga erishishi nimalarga bog'liq?
14. Madaniyatshunoslik fanining asosiy vazifasi nimada?
15. "Sivilizatsiya" so'zining lug'aviy ma'nosi
16. Dunyoda qadimgi dehqonchilik madaniyati qayerda boshlangan?
17. Madaniyatning qaysi funksiyasi insonlarning, jamiyat xalqlarning o'zaro bir biri bilan aloqada bo'lishini ta'minlaydi?
18. Insonlar madaniyatni qanday o'zlashtiradilar?
19. Qaysi soha madaniyatshunoslik fanining tadqiqot manbaiga kirmaydi?
20. Shaxs madaniyat bilan qaysi sohalarda munosabatda bo'ladi?
21. Qadimgi rimliklar kalendarni dastlab nima maqsadda ishlatishgan?
22. Madaniyatning qaysi funksiyalari bevosita shaxs bilan bog'liq?
23. Iqtisodiy madaniyat qanday funksiyalarni bajaradi?
24. Qadimgi Misr xalqi qachondan boshlab sug'orma dehqonchilik bilan shug'ullana boshlagan?
25. " Bibliya" ning lug'aviy ma'nosini aniqlang?
26. Madaniyat taraqqiyotining notekisligi nima bilan izohlanadi?
27. Qadimgi misrliklar ieroglif yozuvni nima deb faraz qilganlar?
28. Ma'naviy madaniyat bu...
29. Gomer qaysi mamlakatda yashagan va qanday dostonlar muallifi?
30. Qadriyatlar amal qilish doirasiga ko'ra qanday turlarga bo'linadi?
31. Qadimgi Misrning bosh ma'budini aniqlang?
32. Buddizm zaminida nimlarga e'tiqod yotadi va budda so'zining ma'nosi nimani anglatadi?
33. G'arbiy yevropada dastlabki universitetlar qachon paydo bo'lgan? Universitet so'zi qanday ma'noni anglatadi?
34. Madaniyatshunoslik fanining muhim vazifalaridan biri nima?
35. Xristianlik diniga e'tiqod qilgan dastlabki xalqlar kimlar edi?

36. O'rta asllarda mamlakatimiz hududida qurilgan qaysi binolar peshtoqida sher va quyosh tasvirlari bo'lgan?
37. Yevropada «uyg'onish davri» madaniyati nimaga asosan yuz berdi?
38. Madaniyat shakllarining ko'rsating?
39. Reformatsiya so'zining ma'nosi nima va u qachon vujudga keldi?
40. Uyg'onish davrida ilm-fan, madaniyat va savdo-sotiqning rivojlanishiga sabab bo'lgan omillar?
41. Qadimgi Gretsiya san'atida yaxshiroq rivojlangan sohalar
42. Estetik madaniyatga xos bo'lgan tushunchalarni ko'rsating?
43. "Madonna" suratini kim chizgan?
44. Axloqiy madaniyatga xos bo'lgan tushunchalarni ko'rsating?
45. XVI asrda Koinotning chegarasi yo'q. "Olam beqiyos katta va cheksizdir" degan fikrni kim aytgan?
46. Madaniyatning normativlik (me'yoriy) funksiyaga nimalar kiradi?
47. Moddiy qadriyatlarga nimalar kiradi?
48. Kim "Jamiyatni boshqarishga e'tiborni kuchaytirish maqsadida uni keragidan ortiq qonunlar bilan to'ldirib yubormaslik zarur" degan fikrni bildirgan?
49. "Avesto" ning bizgacha qaysi duo va madhiyalari yetib kelgan?
50. Jamiyat madaniyatining qaysi tizimi iqtisodiy faoliyat va ishlab chiqarish bilan bog'liq faoliyat o'rtasidagi o'zaro aloqalarda namoyon bo'ladi?
51. Alisher Navoiyning qaysi asari "Chor devon" deb atalgan?
52. Alisher Navoiyning o'zbek tilida yaratilgan ilk devonining nomi.
53. Tasavvuf ta'limotining asosiy yo'nalishi nimaga qaratilgan?
54. "Dunyoda turmoq uchun dunyoviy fan va ilm lozimdur, zamona ilmi va fanidan bebehra millat boshqalarga poymol bo'lur" degan fikr kimga tegishli?
55. Eng yirik musiqa asbobi
56. "Navro'z" bayramini qaysi qadriyat turiga kiritish mumkin.
57. "Davlatning vazifasi insonlarni baxt-saodatga olib borishdir, bu esa bilim va axloq orqali qo'lga kiritiladi" degan fikr kimga tegishli?
58. "Chig'atoy gurungi" nima maqsadda tuzilgan edi?
59. O'zbek professional teatri qaysi truppa tuzilishi bilan boshlangan?
60. 1930-yillarda qaysi o'zbek ziyolilari «xalq dushmanlari» deb e'lon qilindi?
61. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining qaysi moddasida fuqarolar O'zbekiston xalqining tarixiy, ma'naviy va madaniy merosini avaylab asrashga majburdirlar deyilgan?
62. "Baxt saodatga erishuv haqida" risolasining muallifi kim?
63. O'zida musiqa va raqsni uyg'unlashtiradigan sahna san'at turi?

64. Jamiyat madaniyatining qaysi tizimi huquqiy ong, huquqiy munosabatlar, huquqiy faollikning birlikda namoyon bo'luvchi ma'naviy qadriyatlar tizimi hisoblanadi?

65. Milliy istiqlol mafkurasining bosh g'oyasi?

66. Respublika "Manaviyat va Marifat markazi" qachon tashkil etilgan?

67. A.Navoiyning yirik asari "Xamsa" ning birinchi kitobini aniqlang?

68. Ikonografiya - nima maqsadda joriy etilgan?

69. Huquqiy qarashlar qachon paydo bo'lgan?

70. O'zbekiston Respublikasining milliy mafkurasini nima deb ataladi?

71. Ulug'bekning astronomiya ilmiga oid asarini ko'rsating?

72. "Inson tafakkuri aqllilik, bilimlilik bilan chegaralanib qolmay, axloqiy madaniyatni o'zlashtirishni ham taqozo qiladi". Bu fikr kimning qalamiga mansub?

73. Milliy madaniyat taraqqiyoti omilini ko'rsating?

74. Inson ijodiy faoliyatining eng oliy shakli?

75. Nima sababdan Respublika "Manaviyat va Marifat jamoatchilik markazi" tashkil etildi?

76. Quyidagi qaysi funksiya - iqtisodiy madaniyatga xos emas?

77. Ijtimoiy-siyosiy qadriyatlar ichida istiqlol tufayli qo'lga kiritilgan qadriyatlarni aniqlang?

78. 1920 yillarda sovetlarining "proletar madaniyatini yaratishga urinishi va madaniy inqilobi" qanday salbiy oqibatlariga olib keldi?

79. O'zbekistonning qaysi shaharlarida Davlat muzey-qo'riqxonalari mavjud?

80. Biz qaysi g'oya xukmronligi davrida o'zimizning haqqoniy, tariximiz, milliy va ma'naviy merosimizdan mahrum etilgan edik?

81. Umuman, madaniy merosdan mutlaqo mahrum bo'lgan yoki foydalanmagan jamiyat yoki xalqlar tarixda bo'lishi mumkinmi?

82. Temuriylar davlatining 2 chi poytaxti qaysi shahar bo'lgan?

83. "Madaniyatni qiyosiy tahlil qilish taqqoslash orqali falsafiy anglash, falsafiy asoslash" bilan madaniyatshunoslik fanining qaysi bo'limi shug'ullangan?

84. Mentalitet nima?

85. Madaniyatshunoslik fanining asosiy vazifasiga nimalar kiradi?

86. Bu kitobni xitoyliklar "Adabul muluk" Sharq ulug'lari "Ziynatul umaro" eronliklar "Shohnomai turkiy" boshqalar esa "Pandnomai mulk" deb atashganlar. Bu qaysi kitob?

87. Samarqandda Registon maydonidagi Tillakori va Sherdor madrasalari kim tomonidan qurdirilgan?

88. "Miniatyura" deb nimaga aytiladi?

89. Movarounnahrda miniatyura maktabi qachon shakllangan?

90. Jaloliddin Manguberdi tavalludining 800 yilligi va Alpomish dostonining 1000 yilligi qachon nishonlangan?

91. Qaysi shahar madaniyati yuksalgan paytda Arab xalifaligining poytaxt bo'lgan?

92. O'rta asrlarda O'rta Osiyoda "Sayqali ruyi zamin" nomini olgan shahar?

93. Darveshlik tariqati bo'yicha odamlarning hayr-ehsoni hisobiga hayot kechiruvchi kishilar nima deb atalgan?

94. O'zlarini Muhammad payg'ambarning avlodlari deb hisoblovchi aholining kichik qatlamlari nima deb atalgan?

95. 1870 yili Turkiston o'lkasida vaqtli matbuotni boshlab bergan birinchi rasmiy ro'znoma?

96. "Fozil odamlar shahr" asarining muallifi.

97. XX asrda kino san'ati bo'yicha gumanizm va antifashizm yo'nalishlarida yaratilgan kinokomediyalarda rol o'ynagan mashhur aktyor kim?

98. Empressionizm deb qanday holatga aytiladi?

99. O'rta Osiyo uyg'onish davrining eng buyuk musiqashunos olimi kim?

100. Yuz na'at anga kim xulqi karim o'ldi fani, Ya'niki karam koni rasuli madaniy misrasida Alisher Navoiy "madaniy" iborasini qaysi ma'noda ishlatgan?

101. Madaniyatning yaratilishiga asos bo'lib xizmat qiladigan munosabatlar?

102. Madaniyatshunoslikka nisbatan umumiy fanlarni aniqlang?

103. Madaniyatning subyektlarini ayting?

104. Madaniy meros qanday ko'rinishlarga ega bo'lishi mumkin?

105. "Biz tarixga zanjirbandmiz, biz qaerga chopmaylik tarix zanjiri biz bilan birga chopadi" so'zlari kimga taalluqli?

106. Tarixiy-madaniy o'zakka kiruvchi madaniyat sohalarini aniqlang?

107. Madaniyatda tarixiylik deganda nimani tushunasiz?

108. Madaniyat yaxshi ham bo'lmaydi, yomon ham, u har xil bo'lishi mumkin degan fikr tarafdorlarini aniqlang?

109. Qaysi mutafakkir inson faoliyatiga axloqni, axloqiy madaniyatni asos qilib olgan?

110. Madaniyatning tarixiy rivojlanish boskichlarini tugri kursating?

Mavzular yuzasidan tayanch tushuncha va takrorlash uchun savollar
Madaniyatshunoslik fanining predmeti, maqsad va vazifalari.
«Madaniyat» tushunchasining talqini

Tayanch tushunchalar:

Madaniyat, ma'naviyat, ma'naviy jamiyat, industrial jamiyat, ijtimoiy hayot, madaniyat falsafasi, madaniyatning morfologiyasi, madaniyat sotsiologiyasi, madaniyat tarixi, madaniyat diologiyasi, individium, sotsium, qonuniyat, ziyolilik, intellekt, funktsiya, mentalitet, informatsion ta'limot, iqtisodiy madaniyat, siyosiy madaniyat, fan va madaniyat, muomala madaniyat, mehnat madaniyati.

Mavzu bo'yicha takrorlash uchun savollar

1. Madaniyatshunoslik fanining predmeti va maqsadi.
2. Madaniyatshunoslikning tadqiqot manbaini tushuntirib bering?
3. Madaniyatshunoslik fanining asosiy yo'nalishlari nimadan iborat?
4. "Madaniyat" tushunchasining qanday ta'rif, tasniflarini bilasiz?
5. Tabiat bilan madaniyatni farqli tomonlari nimada?
6. Madaniyatshunoslik fanining qanday bo'limlari mavjud?
7. Inson va jamiyat hayotida madaniyat qanday o'rin tutadi?
8. Madaniyatning ahamiyati xususida buyuk mutafakkirlarning fikrlarini eslang.
9. Hozirgi zamon madaniyatshunoslik fani bilan bog'liq bilimlarning ahamiyati nimada?

Madaniyat taraqqiyotining asosiy qonuniyatlari

Tayanch tushunchalar:

Moddiy va ma'naviy madaniyat, ijtimoiy institutlar, siyosiy va huquqiy madaniyat, genetik, somatik, iqtisodiy madaniyat, ahloqiy-estetik madaniyat, ijodiy salohiyat, qadriyat, sivilizatsiya, kommunikativ funktsiya, ijtimoiy mohiyat, intellektuallik, diletantlik, ziyolilik, umuminsoniy qadriyatlar, milliy qadriyatlar

Mavzu bo'yicha takrorlash uchun savollar.

1. Madaniyat qanday sohalarga bo'linadi?
2. Moddiy va ma'naviy madaniyatning asosiy belgilari nimalardan iborat?
3. Madaniyatning jamiyat hayotidagi funktsiyasi.
4. Shaxs faoliyatida madaniyatni tutgan o'rni.
5. Madaniyatning shaxs bilan bog'liq funktsiyalari.
6. Iqtisodiy madaniyatning funktsiyalari.
7. Madaniy qadriyatlar deganda nimani tushunasiz?

8. Moddiy va ma'naviy madaniyatlarning o'zaro nisbati.
9. Madaniyat rivojida ziyolilarning roli.
10. Madaniyat qadriyatlarining shaxs barkamolligi va jamiyat ravnaqidagi ahamiyati.

Arxaik (ibtidoiy) madaniyat

Tayanch tushunchalar:

Arxaik madaniyat, antropologiya va arxeologiya, ibtidoiy madaniyat, moziy, paleolit, mezolit, neolit, neolit-mis, bronza, pitikantrop, sinantrop, neandertal, detsentrizm, ibtidoiy san'at, fergantrop, totemizm, animizm, fetishizm, sexrgarlik, mif, mifologiya, marosim, monumental, megalit, mentir, dolmen, tasviriy sanat, piktografiya.

Mavzuni takrorlash uchun savollar.

1. Arxaik madaniyat deganda nimani tushunasiz?
2. Ibtidoiy bosqichdagi madaniy taraqqiyot deganda nimani tushunasiz?
3. Arxaik madaniyatning jahon madaniyati tarixidagi o'rni.
4. O'zbekiston hududida topilgan arxaik madaniyatning asosiy namunalari.
5. Ibtidoiy san'at turlarini gapirib bering.
6. Tasviriy san'at tarixi haqida gapirib bering.
7. Arxaik madaniyat davrida odamlarning olam va inson haqidagi tasavvurlari.
8. Arxaik davridagi an'analar, udumlar, bayramlarning xilma-xillik sabablari.
9. Arxaik davr madaniyatida tasviriy san'at va badiiy hunarmandchilikning ko'rinishlari.
10. O'zbekiston hududida Arxaik davrga oid qanday yodgorliklar topilgan.
11. O'zbekiston hududidagi qanday qadimiy dinlarni va ularning marosimlarini bilasiz?
12. Qadimgi sivilizatsiya haqida ta'rif bering.

Qadimgi davr madaniyati

Tayanch tushunchalar:

Qadimgi Sharq an'anaviy madaniyat, an'anaviy jamiyat, evolyusiya, qadimgi Sharq mifologiyasi, kosmogenez, fir'avn, ehrom, podsho xokimiyati, diniy aqidalar, papirus, bazal't, astrologiya, taqvim, Veda, ellinlar madaniyati, Moxabxorat, Gilgamesh, konfutsiylik, antropomorfizm, prometey, Gerakl, Odissey, kosmopolitizm.

Mavzuni takrorlash uchun savollar.

1. Qadimgi Sharq madaniyatining vujudga kelishidagi shart sharoitlar.
2. Qadimgi Sharq va G'arb madaniyatlari rivojlanishining o'ziga xosligi nimada?
3. Qadimgi Sharq va Antik davrda din va davlatning o'zaro munosabati.
4. Misr madaniyatini va Mesopotamiyaning asosiy madaniy yodgorliklarini aytib bering.
5. Qadimgi Xitoy madaniyatining qanday namunalarini bilasiz?
6. Qadimgi Sharq madaniyatining ta'sirida rivojlangan davlatlar haqida ma'lumot bering.
7. Qadimgi Sharqda tabiiy bilimlarning rivojida yozuvlar va ularning tutgan o'rni.
8. An'anaviy madaniyatda udumlar, mifologiya va ilmning o'rni.
9. Antik dunyo madaniyatining jahon madaniyati tarixida tutgan o'rni.
10. Qadimgi Sharq va G'arb madaniyatlarining o'zaro munosabatlari va bir biriga ta'siri.

Dunyoviy va diniy diniy madaniyat.

Tayanch tushunchalar:

Diniy madaniyat, sxolastika, ratsionalizm, teokratik boshqaruv, aqliy-mantiqiy tafakkur, ibodatxona, ruxoniylar, sobor, cherkov, cherkov ierarxiyasi, ierarxiya, vassal, ilohiyot, aqida, taxayyul, madrasa, rasadxona, reformatsiya.

Mavzuni takrorlash uchun savollar.

1. Diniy madaniyat deganda, nimani tushunasiz?
2. Diniy madaniyatning asosiy belgilari va ko'rinishlari.
3. Diniy madaniyat madaniy taraqqiyotning qaysi davrini ifodalaydi?
4. Madaniyat va dinning umumiy tarixiy ildizlari haqida gapirib bering.
5. O'rta asr yevropasi madaniyati haqida tushuntirib bering.
6. Sharqda vujudga kelgan Islom ta'limoti haqida so'zlab bering.
7. Yevropada cherkovning ta'siri xususida nimalar bilasiz?
8. Musulmon madaniyatining o'ziga xos xususiyatlari haqida tushuntirib bering.
9. Madaniy taraqqiyotda xristianlik va islomning tutgan o'rni.
10. Diniy madaniyatning ma'naviy va ahloqiy qadriyatlarini tushuntiring.
11. Diniy madaniyat bag'rida qanday submadaniyatlar amal qiladi?
12. O'rta asrning adabiyoti, san'ati va me'morchiligiga oid yodgorliklarni so'zlab bering.
13. Umuminsoniy madaniyatda diniy madaniyatning o'rni.
14. O'rta asr Sharq madaniyati shahar va ko'chmanchi madaniyatning o'ziga xos xususiyatlarini tushuntirib bering.

Texnogen madaniyat: uning mohiyati (XVII-XXI asrlar)

Tayanch tushunchalar:

Texnogen madaniyat, insonparvarlik g'oyasi, gumanizm, antropotsentrizm, ratsionalizm, ma'rifatparvarlar, utilitar, emperik, texnotsentrik, texnodeterministik, texnokratiya, ommaviy madaniyat mafkuraviy immunitet, biosfera, ekologik madaniyat.

Mavzuni takrorlash uchun savollar.

1. Texnika, va uning asosiy xarakterli belgilari.
2. Insonparvarlik g'oyasining xususiyatlari haqida gapirib bering.
3. Uyg'onish davri gumanistlarining qarashlarini aytib bering.
4. Texnogen madaniyat va uning shakllanish jarayoni.
5. Texnogen madaniyatining muhim elementlari va vositalari
6. Texnogen madaniyat bilan ommaviy madaniyatning o'zaro bog'liqligi.
7. Madaniyatda biosfera konsepsiyasining mohiyati.
8. Ommaviy madaniyatning xususiyatlari haqida tushuntirib bering.
9. Ommaviy madaniyat nima, uning salbiy tomonlari nimada ko'rinadi?
11. Ekologik madaniyat va uning zarurligi nimada?
12. Texnika va inson munosabati, bu jarayonning XXI asrdagi istiqboli.
13. YuNeSKO va O'zbekiston munosabatlari haqida gapirib bering.

Markaziy Osiyo xalqlarining qadimgi madaniyati

Tayanch tushunchalar:

Markaziy Osiyo, Qadimgi sivilizatsiya, antropologiya, ruhiy quvvat, submadaniyat, zardushtiylilik, Baqtriya, So'g'diyona, Xorazm, Avesto, Ahamoniylar, Yunon-Baqtriya, mehrob, Kushon imperiyasi madaniyati, solnoma, buddaviylik, oromiy, So'g'd, Parfiya, Xorazm, Baqtriya yozuvlari.

Mavzuni takrorlash bo'yicha savollar.

1. Vatanimiz tarixining qadimgi davri bilan bog'liq madaniy jarayonlar haqida so'zlab bering.
2. O'rta Osiyoning qadimgi davridagi madaniy aloqalari haqida qanday ma'lumotga egasiz?
3. Markaziy Osiyo hududida qanday qadimgi xalqlar yashagan va davlatlar mavjud bo'lgan.
4. Markaziy Osiyo madaniyatini o'ziga xosligi
5. Markaziy Osiyo madaniyatining xarakterli belgilarini aytib bering
6. Qadimgi Baqtriya, Xorazim, Sug'd davlatlari madaniyatini xarakterli belgilarini aytib bering.
7. Yunon-Baqtriya madaniyatining o'ziga xos xususiyatlari haqida gapirib bering.

8.Qadimgi Baqtriya, Xorazm, Sug‘d davlatlarining madaniyatini tavsiflang.

9.Markaziy Osiyo madaniyati rivojida “Avesto” ning o‘rni.

10.Markaziy Osiyoda madaniyatlarni o‘zaro bir-biriga ta'sir jarayonini izohlang.

11.O‘zbekiston hududida qadimgi davrga oid qanday noyob yodgorliklar topilgan.

12.Qadimgi davrda yozuv, ilm va fanning rivojlanganligini ko‘rsatuvchi qanday ma'lumotlar mavjud.

13.Kushonlar imperiyasi madaniyatining muxim jihatlarini tushuntirib bering.

14.Buyuk Ipak yo‘lini Markaziy Osiyo madaniyati rivojidagi o‘rni.

15.Jahon madaniyati rivojlanishida Markaziy Osiyo madaniyatining o‘rni.

Markaziy Osiyo xalqlarining V-VIII asrlardagi madaniy hayoti.

Tayanch tushunchalar:

Eftaliylar, Baqtriya, Toxariston, feodal munosabatlar, tosh daxma, milliy madaniyat yodgorliklari, so‘g‘d yozuvi, turk-runiy yozuvi, Turk xoqonligi davrida madaniy hayot, savdogarlar maxallasi, O‘rxun- Enasoy yozuvi, animizm, totemizm, buddizm, xristian dini, savdo yo‘llari, Arab xalifaligi davridagi madaniyat, qo‘rg‘on, xalifalik, islom dini, shariat, islom qonunchiligi, islom huquqshunosligi.

Mavzu yuzasidan takrorlash savollari.

1.Eftaliylar davri madaniyatining o‘ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat edi.

2. Eftaliylar davri madaniyatining muhim jihatlarini ko‘rsatib bering.

3. Eftaliylar davrida an'analar udumlar nimalardan iborat edi ?

4.Eftaliylar davri madaniyati qaysi manbalarda o‘z aksini topgan?

5.Turk hoqonligi davri madaniyatining o‘ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat edi?

6. Turk xoqonligida qanday udum va an'analar bo‘lgan ?

7. Turk xoqonligi davri yozuvlari xaqida nimalarni bilasiz.

8.Turk xoqonligi davrida diniy rasm-rusumlarqanday ko‘rinishda bo‘lgan?

9. Ilk o‘rta asrlarda savdo aloqalari qanday bo‘lgan ?

10.Arab xalifaligi davridagi madaniy hayot.

11.Arab xalifaligi davrida Islom dini.

12.Shariat asoslari. Islom huquqi haqida qanday tasavvurga egasiz?

Sharq uygʻonish davri madaniyati

Tayanch tushunchalar:

Uygʻonish davri, Renessans, Musulmon madaniyati, Bagʻdod akademiyasi. Xorazm Ma'mun akademiyasi. Ulugʻbek akademiyasi. Qoraxoniylar, Somoniylar, miniatyura, musavvirlik, hattotlik, qoʻlyozma.

Mavzuni takrorlash uchun savollar

1. Uygʻonish davri tushunchasi va Sharq uygʻonish davrining oʻziga xos xususiyatlari nimada?
2. IX-XII asrlarda Sharq uygʻonish davri madaniyat ravnaqining omillari nimada?
3. Sharq uygʻonish davri mutafakkirlarining arab dunyosi va jahon madaniyati rivojiga qoʻshganlar xissalari?
4. IX-XII asrlarda adabiyot va san'atga oid nodir asarlar va mashhur me'morchilik yodgorliklaridan qaysilarini bilasiz?
5. Hozirgi davrda madaniy meros va oʻtmish an'alarini tiklash boʻyicha amalga oshirilayotgan tadbirlar nimalardan iborat?
6. Me'morchilik va tasviriy san'atning yuksalish omillari nimalarda deb bilasiz?

Amir Temur va temuriylar davri madaniyati

(XIV asrning ikkinchi yarmi – XV asr)

Tayanch tushunchalar:

Amir Temur, saltanat, Bogʻdod, Sultoniya, Bibixonim, masjidi, Oqsaroy, Karvonyoʻli, masjid, guzar, maqbara, Goʻri amir maqbarasi, Shayxontoxur majmuasi, Yassaviy maqbarasi, Qaldirgʻochbiy maqbarasi, Movarounnahr, Registon, Ulugʻbek madrasasi, nasta'liq, tasavvuf, Naqshbandiya, tuzuklar, hattotlik, minatyura, Navoiy, Bobur, Xusayn Boyqaro.

Mavzuni takrorlash uchun savollar

1. XIV-XV asrlarda Movarounnahrda madaniyat ravnaqining omillari va shart-sharoitlari nimalardan iborat edi?
2. Amir Temur ilm fan, madaniyat homiysi.
3. Amir Temurning jahon fani va madaniyati rivojida munosib hissasini gapirib bering,
4. Amir Temur davrida bunyod etilgan me'moriy yodgorliklar va uning hozirgi kundagi madaniyatimiz rivojida tutgan oʻrni.
5. Temuriylar shajarasining ma'rifatli jihatlarini misollar bilan tushuntiring.
6. XIV-XV asr Movarounnahrda madaniy yuksalishning asosiy belgilari nimalardan iborat edi?

7. Amir Temur va temuriylarning madaniy siyosatida me'morchilikning o'рни va ahamiyati.
8. O'zbek adabiyoti ravnaqida Navoiy, Boburlarning roli.
9. Kamoliddin Behzod ijodining tasviriy san'at rivojidagi ahamiyati.
10. Ulug'bek ilmiy maktabining yutuqlari va uning jahon fani uchun ahamiyati nimada?.
11. O'zbekiston tarixi: Yangi nigoh. (Jadidlar harakatidan Milliy mustaqillikka qadar). -T., 1998.
12. Amir Temur va temuriylar davri madaniy merosini tiklash yuzasidan qanday tadbirlar amalga oshirilmoqda?
13. Amir Temur va temuriylar davri madaniyatining asosiy omillari haqida gapirib bering.

XVI - XIX asr birinchi yarmida mintaqa xalqlari madaniyati. Mustamlaka va mustabid tuzum sharoitida madaniyat.

Tayanch tushunchalar:

Shayboniynoma, Zafarnoma, Ashtarxoniyalar, Mang'itlar, rabotlar, karvonsaroylar, boshlang'ich maktablar, me'morchilik, tarixnavislik, jadidchilik. Boshlang'ich diniy maktab, madrasa, yangi usul maktablari, rus-tuzem maktablari, gimnaziya, cherkov, truppa, bolsheviklar, "madaniy" inqilob", yangi iqtisodiy-siyosat, hukmron mafkura, totalitar tuzum, "sinfiylik", qatag'on siyosati, "Chig'atoy gurungi", "sotsialistik realizm", proletar adabiyoti, "rivojlangan sotsializm", "sovet madaniyati", "qayta qurish", doston, oshkoralik, milliy madaniyat.

Mavzu bo'yicha takrorlash uchun savollar

1. XVI-XVII asrlarda Movarounnahrda kechgan madaniy jarayonlarni umumiy izohlang.
2. XVI-XVII asrlarda yaratilgan qanday san'at asarlari va me'morchilik yodgorliklarini bilasiz?
3. XVII asrning birinchi yarmida Movarounnahrda ro'y bergan madaniy tanazzulning sabablari nimada?
4. XVIII-XIX asrlarda adabiyot va san'atga oid qanday yirik asarlar yaratilgan?
5. XVIII-XIX asrlarda Xiva, Qo'qon va Buxoroda barpo etilgan me'morchilik obidalaridan qaysilarini bilasiz?
6. Chorizm tomonidan Turkistonni zabt etilishi madaniy hayotga qanday ta'sir qildi?
7. Turkiston ma'naviy hayotida jadidchilikni tutgan o'рни haqida gapirib bering.
8. Jadidchilik Turkistonda milliy madaniyatni tiklashda qanday o'rin tutdi?

9. Turkiston o'lkasiga jahon madaniyatining ta'siri haqida so'zlab bering.
10. Buxoro amirligidagi madaniy hayotning o'ziga xos jihatlarini gapirib bering.
11. XX asrning boshlarida o'zbek adabiyoti va san'atida kandy o'zgarishlar sodir bo'ldi?
12. XX asr boshlarida Turkistonda ta'lim tizimi bilan bog'liq ishlar haqida gapirib bering.
13. XX asr boshlarida Turkistonda vaqtl nashr organlari haqida nimalar bilasiz?
14. Sovetlarning "Madaniy inqilob" siyosatining mohiyati nimadan iborat edi.
15. Hukmron partiyaning "Din halq uchun afyundir" degan siyosatining mohiyatini tushuntirib bering.
16. XX asrning 20-yillari boshlarida Xorazm va Buxoro xalq respubliklarida maorif va madaniyatga bo'lgan munosabat qanday edi?
17. Mustabid tuzum hukmronligi davrida milliy madaniyatning ahvoli qanday edi?
18. Qatag'on siyosati o'zbek adabiyoti va milliy san'atiga qanday salbiy ta'sir ko'rsatdi?
19. Jadidchilik Turkistonda milliy madaniyatni tiklashda qanday o'rin tutdi?
20. "Qayta qurish" siyosati milliy madaniyat va san'atga qanday ta'sir ko'rsatdi?
21. Mustabid tuzum davrida o'zbek adabiyoti va milliy san'ati qanday ahvolda edi?

Mustaqillik va O'zbekistonda madaniy taraqqiyot. Madaniy va ma'naviy meros.

Tayanch tushunchalar:

Mustaqillik, fuqarolik jamiyati, milliy istiqlol madaniyati, ma'naviy-ma'rifiy islohot, ustuvor yo'nalish, ma'naviyat va ma'rifat markazi, milliy g'oya, milliy-madaniy markaz, istiqlol mafkurasi, komil inson, huquqiy insonparvar jamiyat, Kadrlar tayyorlash milliy dasturi, Ta'lim to'g'risidagi qonun, ma'naviy hayot, madaniy hayot. Madaniy, ma'naviy meros.

Mavzuni takrorlash uchun savollar

1. Mustaqillik sharoitida milliy madaniyatlar rivojlanishining ijtimoiy-siyosiy omillarini tahlil eting.
2. Madaniy yuksalishning hozirgi bosqichi xususiyati nimada?
3. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ma'naviy-ma'rifiy islohotlarning mohiyati va zarurligini tushuntirib bering.

4. Mustaqil O'zbekistonda ko'p millatli xalqlarning madaniy taraqqiyoti haqida gapirib bering.

5. "Ta'lim to'g'risida"gi qonunning va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ning mazmun mohiyatini tushuntirib bering.

6. Ma'naviy-ma'rifiy islohotlarning amalga oshirishning asosiy yo'llarini aytib bering.

7. "Ta'lim to'g'risida"gi qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ning madaniy-ma'rifiy islohatlarni amalga oshirishdagi ahamiyatini tushuntirib bering.

8. Mustaqillik yillarida teatr va san'atning rivoji haqida so'zlab bering.

9. Istiqloq yillarida madaniy obidalarning qaytadan gullab yashnayotganligi xususida gapirib bering.

10. Madaniy taraqqiyotda milliy-madaniy markazlarning o'rnini va roli haqida aytib bering.

11. Madaniy-ma'rifiy islohatlar jarayonida milliy merosimizga bo'lgan munosabat mezonlarini bering.

12. Madaniy taraqqiyotda milliy va umumbashariy qadriyatlarning uyg'unligini tushuntirib bering.

13. Madaniy-ma'rifiy islohatlarning komil inson tarbiyasidagi o'rnini va roli haqida gapirib bering.

14. Madaniy meros haqida gapirib bering.

15. Ma'naviy meros haqida aytib bering.

**“Madaniyatshunoslik” FANIDAN
REYTING BAHOLASH SISTEMASI
2012-2013 o‘quv yili**

№	MAVZULAR		JN		JN		ON	
			min	max	min	max	min	max
	1-Semestr							
1.	Madaniyatshunoslik fanining predmeti va vazifalari. “Madaniyat” tushunchasining talqini. Madaniyat taraqqiyotining asosiy qonuniyatlari	2	1.65	3.0	5.5	10	8.25	15
2.	Qadimgi davr madaniyati	2	1.65	3.0				
3.	Dunyoviy va diniy madaniyat	2	1.1	2.0				
4.	Texnogen madaniyat: uning mohiyati (XVII – XXI asrlar).	2	1.1	2.0				
5.	Markaziy Osiyo xalqlarining qadimgi madaniyati.	2	1.65	3.0	5.5	10	8.25	15
6.	Markaziy Osiyo xalqlarining V-XIII asrlardagi ijtimoiy, madaniy hayoti.	2	1.65	3.0				
7.	Sharq Uyg‘onish davri madaniyati	2	2.2	4.0				
8.	Amir Temur va temuriylar davri madaniyati (XIV asrning 2-yarmi - XV asr)	2	1.65	3.0	5.5	10	8.25	15
9.	XVI - XIX asr birinchi yarmida mintaqa xalqlari madaniyati. Mustamlaka va mustabid tuzum sharoitida madaniyat.	2	1.65	3.0				
10	Mustaqillik va O‘zbekistonda madaniy taraqqiyot. Madaniy va ma'naviy meros.	2	2.2	4.0				
	Mustaqil ta'lim (Yozma) JN №4		5.5	10	5.5	10	-	-
			22	40	22	40	16.5	30
	Umumiy o‘quv soati	20						

Izoh: J.N.dan Mustaqil ta'lim joriy nazoratlar davomida talabalar tomonidan yozma ravishda mustaqil tayyorlanadi.

“Madaniyatshunoslik” FANIDAN REYTING BAHOLASH SISTEMASI

Joriy nazorat №1 (Og‘zaki)	Joriy nazorat №2 (Og‘zaki)	Joriy nazorat №3 (Og‘zaki)	Joriy nazorat №4 Mustaqil ta’lim (Yozma)	Jami ball
10 ball	10 ball	10 ball	10 ball	Max: 40.0 ball
5.5 ball	5.5 ball	5.5 ball	5.5 ball	Min: 22.0 ball
8.6 – 10.0 = 5 7.1 – 8.5 = 4 5.5 – 7.0 = 3	8.6 – 10.0 = 5 7.1 – 8.5 = 4 5.5 – 7.0 = 3	8.6 – 10.0 = 5 7.1 – 8.5 = 4 5.5 – 7.0 = 3	8.6 – 10.0 = 5 7.1 – 8.5 = 4 5.5 – 7.0 = 3	35 – 40 = 5 29 – 34 = 4 22 – 28 = 3
SEMINAR MASHG‘ULOTI BALLARI				
2.6 - 3.0 = 5 2.2 – 2.5 = 4 1.65 - 2.1 = 3	3.5 – 4.0 = 5 2.9 – 3.4 = 4 2.2 – 2.8 = 3	1.8 – 2.0 = 5 1.5 – 1.7 = 4 1.1 – 1.4 = 3		
Oraliq nazorat №1 (Og‘zaki)	Oraliq nazorat №2 (Og‘zaki)	Jami ball		
15 ball	15 ball	Max: 30.0 ball		
8.25 ball	8.25 ball	Min: 16.5 ball		
3.0 – 15.0 = 5 10.6 – 12.9 = 4 8.25 – 10.5 = 3	13.0 – 15.0 = 5 10.6 – 12.9 = 4 8.25 – 10.5 = 3	26.0 – 30.0 = 5 22.0 – 25.5 = 4 16.5 – 21.0 = 3		
Yakuniy nazorat (Og‘zaki yoki yozma)			Jami ball	
Max: 30.0 ball			Max: 100.0 ball	
Min: 16.5 ball			Min: 55.0 ball	
26.0 – 30.0 = 5 22.0 – 25.5 = 4 16.5 – 21.0 = 3			86.0 – 100 = 5 71.0 – 85.0 = 4 55.0 – 70.0 = 3	

TALABALAR BILIMINI NAZORAT QILISH VA BAHOLASHNING REYTING TIZIMI TO‘G‘RISIDA

YO‘RIQNOMA

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 2009 yil 11 iyundagi 204-sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan “Oliy ta’lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholashning reyting tizimi to‘g‘risida”gi Nizomi va 2010 yil 25 avgustdagi 333-sonli buyrug‘i bilan o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritilgan Nizomiga asosan “Madaniyatshunoslik” fani bo‘yicha talabalar bilimni baholash mezonlari.

Ma'ruza-16 soat.

Seminar -20 soat .

Joriy baholash -40 ball.

№	Mavzular	Ball	Baxo	Mezonlar
1	<p>Madaniyatshunoslik fanining predmeti, maqsad va vazifalari</p> <p>Madaniyat tushunchasining talqini.</p> <p>Madaniyat taraqqiyotining asosiy qonuniyatlari</p>	2.6-3.0	A'lo	<p>Madaniyat har bir shaxsning insoniyat tomonidan yaratilgan boy madaniy va ma'naviy merosni o‘zlashtirib olish, tarbiyalash, jamiyatning to‘la huquqli a‘zosi sifatida faoliyat yuritish qobiliyatini shakllantirish kabi muhim ishlarni bajaradi.</p> <p>Madaniy rivojlanish jarayonining o‘ziga xosligi shundaki, madaniyat hodisasi har doim shakl va mazmun, borliq va munosabat, narsaning mavjudligi va uning ramziy mazmuni uyg‘unligiga ega bo‘ladi. Madaniyat moddiy va ma'naviy qismlarga bo‘linib, ular bir-birlarini taqozo qilgan holda o‘zaro aloqada, o‘zaro ta’sirda rivojlanishi. Vorislik-madaniy taraqqiyotning muhim qonuni. Tarixiy izchillik va madaniy meros. Moddiy va ma'naviy madaniyatda o‘ziga xoslik va davomiylilik. Madaniyat va milliy qadriyatlar. Milliy qadriyatlar va shaxs ma'naviyati. Uning shakllanish bosqichlari va vositalari. Milliy va umuminsoniy qadriyatlar. Iqtisodiy va texnika taraqqiyotining hozirgi bosqichida qadriyatlarning ahamiyati. Madaniyat va ommaviy kommunikatsiya vositalari. Hozirgi davr madaniyatida: kasbiy, xalq, yuksak san'at elitar va ommaviy madaniyat. Mustaqillik va ma'naviyat. Ma'naviy va madaniy omillar davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishi ekanligi. Madaniyatni rivojlantirishning iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, mafkuraviy asoslari. Ma'rifat-jamiyat taraqqiyotining asosi. Uni muqarrar halokatdan qutqarib qoladigan yagona kuch. Mustaqillik sharoitida madaniyatni rivojlantirishning asosiy</p>

			<p>tamoyillari: ilmiylik, xaqqoniylik, tarixiylik, davomiylik, xalqchillik. Madaniyatda milliylik va umuminsoniylik. Madaniyat va demokratiya. Madaniyat va siyosat. Madaniyat va erkinlik. Ma'naviy muhit: millatlararo munosabatlar va madaniyat. Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyatning uyg'unligi.</p>
	2.2-2.5	Yaxshi	<p>Madaniyatshunoslik fanining predmeti Shaxs va jamiyat hayotida madaniy taraqqiyot masalalarini o'rganishning zarurligi. Fanning maqsadi, tadqiqot obyekti va vazifasi. Madaniyatshunoslikning ijtimoiy fanlar tizimida tutgan o'rni, o'ziga xosligi va amaliy ahamiyati. Madaniyat tushunchasining talqini. Madaniyat tushunchasining o'ziga xususiyatlari. Hozirgi zamon ilmida Madaniyatning o'rni. Madaniyat ijtimoiy hodisa sifatida. Murakkab ijtimoiy voqelik sifatida madaniyatning o'ziga xos xususiyati: insoniyatning mehnati va bilimlarini o'ziga singdirib olishi, saqlashi va doimiy boyitib borishi. Madaniyat ijtimoiy hayotning vorisligi, qadriyatlarini to'plash va ularni kelgusi avlodlarga yetkazib berishi bilan bog'liq bo'lgan jihatlar. Umumbashariy birlik. Tarix va madaniyat tiplarining mintaqalashtirilishi. Madaniyat va sivilizatsiya. Madaniy rivojlanish jarayonining o'ziga xosligi shundaki, madaniyat hodisasi har doim shakl va mazmun, borliq va munosabat, narsaning mavjudligi va uning ramziy mazmuni uyg'unligiga ega bo'ladi. Madaniyat moddiy va ma'naviy qismlarga bo'linib, ular bir-birlarini taqozo qilgan holda o'zaro aloqada, o'zaro ta'sirda rivojlanishi. Milliy va umuminsoniy qadriyatlar. Iqtisodiy va texnika taraqqiyotining hozirgi bosqichida qadriyatlarning ahamiyati. Madaniyat va ommaviy kommunikatsiya vositalari. Hozirgi davr madaniyatida: kasbiy, xalq, yuksak san'at elitar va ommaviy madaniyat. Mustaqillik va ma'naviyat. Ma'naviy va madaniy omillar davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi ekanligi. Madaniyatni rivojlantirishning iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, mafkuraviy asoslari. Ma'rifat-jamiyat taraqqiyotining asosi. Uni muqarrar halokatdan qutqarib qoladigan yagona kuch. Mustaqillik sharoitida madaniyatni rivojlantirishning asosiy tamoyillari: ilmiylik, xaqqoniylik, tarixiylik, davomiylik, xalqchillik.</p>
	1.65-2.1	Qoniqarli	<p>Madaniyatshunoslik fanining predmeti fanning maqsadi, tadqiqot obyekti va vazifasi. Madaniyatshunoslikning ijtimoiy fanlar tizimida tutgan o'rni, o'ziga xosligi va amaliy ahamiyati Madaniyat tushunchasining talqini. Qadimgi va</p>

				o'рта asrlar fanida Madaniyat tushunchasining ta'rifi. Yangi davr falsafasida Madaniyat tushunchasi. Madaniyat moddiy va ma'naviy qismlarga bo'linib, ular bir-birlarini taqozo qilgan holda o'zaro aloqada, o'zaro ta'sirda rivojlanishi. Ma'rifat-jamiyat taraqqiyotining asosi. Uni muqarrar halokatdan qutqarib qoladigan yagona kuch. Mustaqillik sharoitida madaniyatni rivojlantirishning asosiy tamoyillari: ilmiylik, xaqqoniylik, tarixiylik, davomiylik, xalqchilik. Madaniyatda milliylik va umuminsoniylik. Madaniyat va demokratiya. Madaniyat va siyosat. Madaniyat va erkinlik. Ma'naviy muhit: millatlararo munosabatlar va madaniyat. Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyatning uyg'unligi.
		0-1.64	Qoniqarsiz	-
2	Qadimgi davr madaniyati	2.6-3.0	A'lo	Qadimgi Sharq madaniyatining tarixiy va davriy chegaralari. Madaniyatning eng qadimgi o'chog'i-Qadimgi Mesopotamiya madaniyati. Yozma ilmiy va san'atga oid yodgorliklar (mixxat, zikkurat, matematika va astronomiya, Gilgamish haqidagi doston) Jahon madaniyatida Mesopotamiya madaniyatining o'rni va ahamiyati. Qadimgi Misr madaniyatining shakllanish davri. Misr madaniyatida din va e'tiqod.Qadimgi Hindiston madaniyati. Qadimgi hindlarda diniy va ilmiy dunyoqarash. Hindiston sivilizatsiyasining oshkoraligi va boshqa xalqlar madaniyatlariga ta'siri. Qadimgi Xitoy sivilizatsiyasi vujudga kelishi. Xitoy madaniy dunyosi. Buyuk Xitoy devori. Buyuk ipak yo'li. Xitoy madaniyatining qo'shni xalqlarga ta'siri. Qadimgi madaniyatning cho'qqisi bo'lmish Antik madaniyatning jahon madaniyatidagi o'rni. Qadimgi yunon sivilizatsiyasining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari. Antik madaniyatda yangi shakldagi (ilmiy mantiq) fikrlashning vujudga kelishi. Respublika va Imperiya davri madaniyati. Tomoshalar va diniy e'tiqodlar. Qadimgi Rimliklarning harbiy san'ati. Rim huquqi. Rimliklarning muhandislik inshootlari. Haykaltaroshlik, me'morchilik.
		2.2-2.5	Yaxshi	Qadimgi Sharq madaniyatining tarixiy va davriy chegaralari. Madaniyatning eng qadimgi o'chog'i-Qadimgi Mesopotamiya madaniyati. Qadimgi Misr madaniyatining shakllanish davri. Misr madaniyatida din va e'tiqod. Qadimgi Hindiston madaniyati. Qadimgi hindlarda diniy va ilmiy dunyoqarash. Hindiston sivilizatsiyasining oshkoraligi va boshqa xalqlar madaniyatlariga ta'siri. Qadimgi Xitoy sivilizatsiyasi vujudga

				kelishi. Xitoy madaniy dunyosi. Buyuk Xitoy devori. Buyuk ipak yo'li. Xitoy madaniyatining qo'shni xalqlarga ta'siri. Qadimgi madaniyatning cho'qqisi bo'lmish Antik madaniyatning jahon madaniyatidagi o'rni. Tomoshalar va diniy e'tiqodlar. Qadimgi Rimliklarning harbiy san'ati.
		1.65-2.1	Qoniqarli	Madaniyatning eng qadimgi o'chog'i-Qadimgi Mesopotamiya madaniyati. Qadimgi Misr madaniyatining shakllanish davri. Misr madaniyatida din va e'tiqod. Qadimgi Hindiston madaniyati. Qadimgi Xitoy sivilizatsiyasi vujudga kelishi. Xitoy madaniyatining qo'shni xalqlarga ta'siri. Qadimgi madaniyatning cho'qqisi bo'lmish Antik madaniyatning jahon madaniyatidagi o'rni. Qadimgi Rimliklarning harbiy san'ati. Rimliklarning muhandislik inshootlari.
		0-1.64	Qoniqarsiz	—
3	Dunyoviy va diniy madaniyat	1.8-2.0	A'lo	Qur'on va shariat asoslari. Tasavvuf. Islom madaniyatining badiiy xususiyatlari. Kitob va kalligrafiya. Kitob bezash san'ati. O'rta asr miniatyura maktablari. Binolarga dekorativ bezak ishlash. Masjidlar va maqbaralar. Qal'a va saroylar. Shahar madaniyatining shakllanishi. Ilmiy bilimlarning rivoji. O'rta asrlarda yevropa xalqlari madaniyatining shakllanishi. yevropa o'rta asrlar madaniyatining manbai: antik madaniyat, xristianlik, musulmon sharqi. O'rta asrlar yevropa madaniyatining tabaqa-manfaatlilik xususiyati. Karoling uyg'onish davri. O'rta asr madaniyati. Ritsarlik va rohiblik hayot tarzi sifatida. Vizantiya madaniyati. Roman san'ati. Cherkov va ibodatxonalar. Ehromlar va qo'rg'onlar. Gotika. Shahar madaniyatining rivojlanishi. Universitet ilmining vujudga kelishi. Geografik kashfiyotlar va dengiz yo'lining kashf qilinishi. Texnika yutuqlari. Yevropa va Sharq madaniyatlararo aloqalar.
		1.5-1.7	Yaxshi	Qur'on va shariat asoslari. Tasavvuf. Islom madaniyatining badiiy xususiyatlari. Kitob va kalligrafiya. Kitob bezash san'ati. O'rta asr miniatyura maktablari. Binolarga dekorativ bezak ishlash. Masjidlar va maqbaralar. Qal'a va saroylar. Shahar madaniyatining shakllanishi. O'rta asrlar yevropa madaniyatining tabaqa-manfaatlilik xususiyati. Karoling uyg'onish davri. O'rta asr madaniyati. Ritsarlik va rohiblik hayot tarzi sifatida Vizantiya madaniyati. Roman san'ati. Cherkov va ibodatxonalar. Ehromlar va qo'rg'onlar. Gotika. Ilmiy bilimlarning rivoji.
		1.1-1.4	Qoniqarli	O'rta asrlarda yevropa xalqlari madaniyatining shakllanishi. yevropa o'rta asrlar madaniyatining manbai: antik madaniyat, xristianlik, musulmon sharqi. O'rta asrlar yevropa madaniyatining

				tabaqa-manfaatlilik xususiyati.
		0-1	Qoniqarsiz	—
4	Texnogen madaniyat: uning mohiyati. (XVII-XXI asrlar)	1.8-2.0	A'lo	Yevropada Uyg'onish davri madaniyatining rivoji va antik an'analarning tiklanishi. Gumanizm. San'atning ijtimoiy ahamiyati. Italiya va shimoliy-g'arbiy yevropada uyg'onish davri madaniyati rivojlanishining o'ziga xosligi. Yangi inson idealining shakllanishi. Italiya adabiyoti va san'ati. Reformatsiya, kitob nashr etish, milliy yozuvlarning tarqalishi. Ilmiy texnik inqilob va XX asr sivilizatsiyasi. Agrar industrial hamda zamonaviy axborot-kompyuter bosqichlari. Taraqqiyotning internatsionallashuvida telekommunikatsiya vositalari. Ilmiy va badiiy madaniyat uyg'unligi. Ma'rifiy ta'limda umuminsoniy qadriyatlaarning ahamiyati. Madaniy rivojlanishining umumjahon o'n yilligi. (1988-1997yillar) YUNESKO dasturi. O'zbekistonda madaniy merosni muhofaza qilishga oid tadbirlar. Umumjahon vorisligi konsepsiyasi. Buyuk ipak yo'li xalqaro loyihasi. O'zbekiston madaniyat jamg'armasining faoliyati. O'zbekistonda hozirgi madaniy rivojlanishning o'ziga xos xususiyatlari.
		1.5-1.7	Yaxshi	Uyg'onish davrida yevropa madaniyati. Italiya va shimoliy-g'arbiy yevropada uyg'onish davri madaniyati rivojlanishining o'ziga xosligi. Yangi inson idealining shakllanishi. Italiya adabiyoti va san'ati. Reformatsiya, kitob nashr etish, milliy yozuvlarning tarqalishi. Ilmiy texnik inqilob va XX asr sivilizatsiyasi. Madaniy rivojlanishining umumjahon o'n yilligi. (1988-1997 yillar) YuNeSKO dasturi. O'zbekistonda madaniy merosni muhofaza qilishga oid tadbirlar. Umumjahon vorisligi konsepsiyasi. Buyuk ipak yo'li xalqaro loyihasi. O'zbekiston madaniyat jamg'armasining faoliyati. O'zbekistonda hozirgi madaniy rivojlanishning o'ziga xos xususiyatlari.
		1.1-1.4	Qoniqarli	Uyg'onish davrida yevropa madaniyati. Reformatsiya, kitob nashr etish, milliy yozuvlarning tarqalishi. Ilmiy texnik inqilob va XX asr sivilizatsiyasi. Madaniy rivojlanishining umumjahon o'n yilligi. (1988-1997 yillar) YUNESKO dasturi. O'zbekistonda madaniy merosni muhofaza qilishga oid tadbirlar. Umumjahon vorisligi konsepsiyasi. Buyuk ipak yo'li xalqaro loyihasi. O'zbekistonda hozirgi madaniy rivojlanishning o'ziga xos xususiyatlari. O'zbekiston madaniyat jamg'armasining faoliyati.
		0-1.	Qoniqarsiz	—
5	Markaziy	2.6-3.0	A'lo	O'rta Osiyoda ibtidoiy jamoa tuzumi. Tosh davri

	Osiyo xalqlarining qadimgi madaniyati.			yodgorliklari. Oʻrta Osiyo madaniyati tarkibida turli xil madaniy jarayonlarning vujudga kelishi (Oʻtroq, ziroatkor va koʻchmanchi chorvador xalqlar) Ilk davr shahar madaniyatning vujudga kelishi. Xorazm va Baqtriya: diniy eʼtikodlar, zardushtiylik va Avesto. Ellin madaniyatining Sharqqa kirib kelishi. Yunon-Baktriya podsholigi madaniy yodgorliklari. Parfiya davlatining qoʻshni davlatlar bilan madaniy aloqalari. Mil.av. III-II asrlarda Qangʻ va Dovan davlatlari madaniyati. Kushonlar davri madaniyati. Buddizm yodgorliklari. Amaliy sanʼat. “Buyuk ipak yoʻli” - Farb va Sharq xalqlari oʻrtasidagi madaniy koʻprik. Qadimgi Xorazm madaniyati. Meʼmorchilik va tasviriy sanʼat. Xalk ogʻzaki ijodi va yozuvining paydo boʻlishi.
		2.2-2.5	Yaxshi	Tosh davri yodgorliklari. Oʻrta Osiyo madaniyati tarkibida turli xil madaniy jarayonlarning vujudga kelishi. Ilk davr shahar madaniyatning vujudga kelishi. Xorazm va Baqtriya: diniy eʼtikodlar, zardushtiylik va Avesto. Ellin madaniyatining Sharqqa kirib kelishi. Mil.av. III-II asrlarda Qangʻ va Dovan davlatlari madaniyati. Parfiya davlatining qoʻshni davlatlar bilan madaniy aloqalari.
		1.65-2.1	Qoniqarli	Oʻrta Osiyoda ibtidoiy jamoa tuzumi. Tosh davri yodgorliklari. Oʻrta Osiyo madaniyati tarkibida turli xil madaniy jarayonlarning vujudga kelishi (Oʻtroq, ziroatkor va koʻchmanchi chorvador xalqlar) Ilk davr shahar madaniyatning vujudga kelishi. Xorazm va Baqtriya: diniy eʼtikodlar, zardushtiylik va Avesto.
		0-1.64	Qoniqarsiz	–
6	Markaziy Osiyo xalqlarining V-XIII asrlardagi ijtimoiy, madaniy hayoti.	2.6-3.0	Aʼlo	Ilk oʻrta asrlarda Movarounnahrda tarkib topgan ijtimoiy-madaniy munosabatlar. Yangi uslubdagi shahar qalʼalarining yuzaga kelishi va madaniy hayot. Eftaliylar davri madaniyati. Turk xoqonligi. Turk xoqonligi davri madaniyati. Yodnomalar qadimgi turkiy qabilalar, birlashmalarining madaniyati sifatida. Bitiktoshlar. Tasviriy sanʼat. Turk xoqonligi davrida qoʻshiqchilik-musiqqa sanʼati. Motam marosimlari. Yozuv madaniyati. Arablar istilosi davrida madaniy hayot. Madaniy-tarixiy yodgorliklarning talon-taroj qilinishi. Narshaxiyning “Buxoro tarixi”, Xerman Vamberining “Buxoro yoxud Movarounnaxr tarixi” asarlari. Islom, “Qurʼon” va “Hadis”lar milliy madaniyatning muxim omillaridan biri ekanligi. Islom dini va milliy qadriyatlar, urf-odatlar.
		2.2-2.5	Yaxshi	Eftaliylar davri madaniyati. Turk xoqonligi. Turk xoqonligi davri madaniyati. Yodnomalar qadimgi

				turkiy qabilalar, birlashmalarining madaniyati sifatida. Bitiktoshlar. Tasviriy san'at. Turk xoqonligi davrida qo'shiqchilik-musiqa san'ati. Motam marosimlari. Yozuv madaniyati. Arablar istilosi davrida madaniy hayot. Madaniy-tarixiy yodgorliklarning talon-taroj qilinishi. Narshaxiyning "Buxoro tarixi", Xerman Vamberining "Buxoro yoxud Movorounnaxr tarixi" asarlari. Islom, "Qur'on" va "Hadis"lar milliy madaniyatning muhim omillaridan biri ekanligi.
		1.65-2.1	Qoniqarli	Ilk o'rta asrlarda mamlakatimizda tarkib topgan ijtimoiy-madaniy munosabatlar. Yangi uslubdagi shahar qal'alarining yuzaga kelishi va madaniy hayot Eftaliylar davri madaniyati.Turk xoqonligi. Turk xoqonligi davri madaniyati. Yodnomalar qadimgi turkiy qabilalar, birlashmalarining madaniyati sifatida. Bitiktoshlar.
		0-1.64	Qoniqarsiz	—
7	Sharq Uyg'onish davri madaniyati	3.5-4.0	A'lo	Markaziy Osiyo Rennessansi. Movarounnahrda islom madaniyatining shakllanishi. Bag'dod va boshqa madaniyat markazlari bilan Movarounnahr shaharlarining aloqalari. Ma'mun akademiyasi. O'rta Osiyo san'atida arab xalifaligi va mahalliy madaniyatlarning o'zaro sintezi-jarayonining kuchayishi. Tabiiy, falsafiy-ahloqiy va diniy-tasavvufiy fanlarining taraqqiy qilishi. Al-Xorazmiy, Forobiy, Ahmad Farg'oniy, Beruniy, Ibn Sino, Rudakiy, Daqiqiy, Firdavsiy, Mahmud Qoshg'ariy, Yusuf Xos Hojib, Ismoil Buxoriy, Iso Termiziy, Boyazid Bistomiy, Mansur Xalloy, Ahmad Yassaviy, Najmiddin Kubro kabi allomalarning qarashlari va ularning jahon ilm-fanida tutgan o'rni. Me'morchilik va tasviriy san'atdagi uslubiy o'zgarishlar: madrasa, masjid, maqbara-xonakohlar, karvonsaroy, rabot, tim kabi maishiy savdo hamda muhofaza qurilishlari va ularning uslublari. Sharq Uyg'onish davri madaniyatining jahon sivilizatsiyasida tutgan o'rni. Buxorodagi Somoniylar makbarasi. Timdagi Arab Ota makbarasi, Karmana shaxri yakinidagi Raboti Malik, Termizdagi Xakim at-Termiziy, Sulton Saodat, Samarkandagi Shoxi Zinda ansambli. Amaliy san'atning kulolchilik, tukuvchilik singari shakllarining rivojlanishi.
		2.9-3.4	Yaxshi	Markaziy Osiyo Rennessansi. Al-Xorazmiy, Forobiy, Ahmad Farg'oniy, Beruniy, Ibn Sino, Rudakiy, Daqiqiy, Firdavsiy, Mahmud Qoshg'ariy, Yusuf Xos Hojib, Ismoil Buxoriy, Iso Termiziy, Boyazid Bistomiy, Mansur Xalloy, Ahmad Yassaviy, Najmiddin Kubro kabi allomalarning qarashlari va ularning jahon ilm-fanida tutgan o'rni. Sharq Uyg'onish davri madaniyatining jahon

				sivilizatsiyasida tutgan o'rne. Buxorodagi Somoniylar makbarasi. Timdagi Arab Ota makbarasi, Karmana shaxri yaknidagi Raboti Malik, Termizdagi Xakim at-Termiziy, Sulton Saodat, Samarkandagi Shoxi Zinda ansambli.
		2.2-2.8	Qoniqarli	Markaziy Osiyo Rennessansi. Al-Xorazmiy, Forobiy, Ahmad Farg'oniy, Beruniy, Ibn Sino, Rudakiy, Daqiqiy, Firdavsiy, Mahmud Qoshg'ariy, Yusuf Xos Hojib, Ismoil Buxoriy, Iso Termiziy, Boyazid Bistomiy, Mansur Xalloy, Ahmad Yassaviy, Najmiddin Kubro kabi allomalarning qarashlari va ularning jahon ilm-fanida tutgan o'rne. Sharq Uyg'onish davri madaniyatining jahon sivilizatsiyasida tutgan o'rne. Buxorodagi Somoniylar makbarasi.
		0-2.1	Qoniqarsiz	—
8	Amir Temur va temuriylar davri madaniyati (XIV asrning II-yarmi XV asr)	2.6-3.0	A'lo	Amir Temur barpo etgan markazlashgan davlatdagi madaniy hayot. Madaniyatni rivojlantirishga Amir Temurning davlatchilik nuqtai nazaridan e'tibor berishi. Samarqand va Hirotidagi madaniy muhit. XIV asr oxiri XV asrda Movarounnahrda qurilgan me'moriy obidalar. Me'moriy dekorda rangli sopol qoplamalarning qo'llanilishi. Go'ri Amir, Oqsaroy, Bibixonim, Shoxi Zindagi me'moriy qurilishlar, bog' va ko'shk saroylar, Registon ansambli, Buxoro va Fijduvondagi masjid va madrasalar. Ulug'bek rasadxonasi. Ulug'bek akademiyasining faoliyati. Temuriylar davridagi ilm-fan va adabiyot. Tasviriy san'at rivoji. Samarqand va Hirot maktablari. Madaniy muhit Naqshbandiylik tariqati. Xo'ja Ahror, Jomiy, Navoiy, Sharafiddin Ali Yazdiy, Nizomiddin Shomiy, Fiyosiddin Ali, Ibn Arabshoh, Abdurazzoq Samarqandiy, Mirxond, Xondamirning tarixiy asarlari. Amir Temur va temuriylar madaniyatining O'rta Osiyo va jahonda tutgan o'rne.
		2.2-2.5	Yaxshi	Amir Temur barpo etgan markazlashgan davlatdagi madaniy hayot. Samarqand va Hirotidagi madaniy muhit. XIV asr ooxiri XV asrda Movarounnahrda qurilgan me'moriy obidalar. Oqsaroy, Bibixonim, Shoxi Zindagi me'moriy qurilishlar, bog' va ko'shk saroylar, Registon ansambli, Buxoro va Fijduvondagi masjid va madrasalar. Ulug'bek rasadxonasi. Ulug'bek akademiyasining faoliyati. Temuriylar davridagi ilm-fan va adabiyot. Tasviriy san'at rivoji. Samarqand va Hirot maktablari. Madaniy muhit Naqshbandiylik tariqati. Xo'ja Ahror, Jomiy, Navoiy, Sharafiddin Ali Yazdiy, Nizomiddin Shomiy. Amir Temur va temuriylar madaniyatining O'rta Osiyo va jahonda tutgan o'rne.

		1.65.- 2.1	Qoniqarli	Amir Temur barpo etgan markazlashgan davlatdagi madaniy-maishiy hayot. Samarqand va Hirotidagi madaniy muhit. Ulug'bek rasadxonasi. Ulug'bek akademiyasining faoliyati. Temuriylar davridagi ilm-fan va adabiyot. Jomiy, Navoiy, Sharafiddin Ali Yazdiy, Nizomiddin Shomiy. Amir Temur va temuriylar madaniyatining O'rta Osiyo va jahonda tutgan o'rni.
		0-1.64	Qoniqarsiz	–
9	XVI - XIX asr birinchi yarmida mintaqa xalqlari madaniyati. Mustamlaka va mustabid tuzum sharoitida madaniyat.	2.6-3.0	A'lo	XVI-XVII asrlar me'morchiligi an'analari. Yangicha rivojlantirilgan arxitektura ansambllarning aralash joylashuvidagi monumental qurilishlar. Xattotlik va kitob miniatyura maktablari. XVIII-XIX asrlarda Buxoro, Xiva va Qo'qonda madaniy hayot. Xonliklarda madaniyat rivojlanishining o'ziga xosligi: Xivada yaxlit me'morial ansambllarning qurilishi. Buxoro va Qo'qon me'moriy yodgorliklari. Xiva va Qo'qon xonliklarida adabiy muhit. Buxoro amirligida zargarlik ustaxonalari va savdo sotiq. Rossiya imperiyasining O'rta Osiyoni bosib olishi va yevropa madaniyatining kirib kelishi. Turkiston shaharlarida me'moriy uslub asosida yangi arxitekturaning shakllanishi. O'zbek milliy teatrlarining paydo bo'lishi. Ma'rifatparvar adabiyot namoyondalari: Muqimiy, Furqat, Zavqiy, A. Donish. Ta'lim tizimi. Turkistonda jadidchilik harakati. Jadidchilikning ma'rifiy va siyosiy ahamiyati. Jadidlar maktablari. Adabiyot va teatr. XX asrning 20-40 yillarida O'zbekistonda madaniy hayot. "Madaniy inqilob"ning milliy ruhiyat, milliy ma'naviyat va milliy madaniyatga salbiy ta'siri. Tarixiy meros, milliy, diniy qadriyat va an'analarning inkor etilishi. Cho'lpon, Fitrat, A. Qodiriy ijodi-uyg'og milliy ma'naviyat ramzi. Madaniy yodgorliklarni muhofaza etish, tarixiy merosni o'rganish, an'anaviy san'at turlarini rivojlantirish uchun kurash. Alifbo islohotlari. Ikkinchi jahon urushi yillarida madaniyat. Adabiyot va san'atda urush mavzusi. O'zbekistonga evakuatsiya qilingan ijodiy jamoalar faoliyati. O'zbekiston Fanlar Akademiyasining tashkil topishi (1943y.). 50-80-yillarda fan, tasviriy san'at va me'morchilik. Adabiyot, kino, musiqa va teatr. Badiiy ijodda milliy ramzlarning, millat ozodligi tuyg'ularning kuchayishi.
		2.2-2.5	Yaxshi	XVI-XVII asrlar me'morchiligi an'analari. XVIII-XIX asrlarda Buxoro, Xiva va Qo'qonda madaniy hayot. Xonliklarda madaniyat rivojlanishining o'ziga xosligi: Xivada yaxlit me'morial

				ansamblarning qurilishi. Buxoro va Qo'qon me'moriy yodgorliklari. Xiva va Qo'qon xonliklarida adabiy muhit. Buxoro amirligida zargarlik ustaxonalari va savdo sotiqlik. Ta'lim tizimi. Turkistonda jadidchilik harakati. Jadidchilikning ma'rifiy va siyosiy ahamiyati. Jadidlar maktablari. Adabiyot va teatr. Milliy teatrlar shakllanishida tatar va ozarbayjon san'atkorlari bilan hamkorlik. M. Behbudiy, Tavallo, Fitratning dramatik asarlari. Ikkinchi jahon urushi yillarida madaniyat. Adabiyot va san'atda urush mavzusi. O'zbekistonga evakuatsiya qilingan ijodiy jamoalar faoliyati. O'zbekiston Fanlar Akademiyasining tashkil topishi (1943y.). 50-80-yillarda fan, tasviriy san'at va me'morchilik. Adabiyot, kino, musiqa va teatr. Badiiy ijodda milliy ramzlarning, millat ozodligi tuyg'ularning kuchayishi.
		1.65-2.1	Qoniqarli	XVI-XVII asrlar me'morchiligi an'analari. XVIII-XIX asrlarda Buxoro, Xiva va Qo'qonda madaniy hayot. Xonliklarda madaniyat rivojlanishining o'ziga xosligi: Xivada yaxlit me'morial ansamblarning qurilishi. Buxoro va Qo'qon me'moriy yodgorliklari. Ta'lim tizimi. Turkistonda jadidchilik harakati. Adabiyot va teatr. Milliy teatrlar shakllanishida tatar va ozarbayjon san'atkorlari bilan hamkorlik. O'zbekiston Fanlar Akademiyasining tashkil topishi (1943y.). 50-80-yillarda fan, tasviriy san'at va me'morchilik.
		0-1.64	Qoniqarsiz	–
10	Mustaqillik va O'zbekistonda madaniy taraqqiyot. Madaniy va ma'naviy meros.	3.5-4.0	A'lo	Milliy istiqlol va madaniyat. Milliy uyg'onish va milliy ong. Madaniy muassasalar faoliyatining yangicha tashkil etilishi va milliy madaniy vorislik muammolari. Madaniyat jabhasidagi islohotlar. Unda davlatning tutgan o'rni va vazifalari. Ma'naviyat va ma'rifat jamoatchilik markazi. Oltin meros jamg'armasining milliy madaniyat ravnaqi, millatlararo madaniyatlar muloqotini rivojlantirish, komil insonni shakllantirishdagi roli. Bozor munosabatlariga o'tish davrida madaniy muassasalar faoliyati, madaniy xizmat ko'rsatish shakllari va yo'llari. Hozirgi sharoitda adabiyot, tasviriy san'at, me'morchilik, teatr, kino va televidenieng rivojlanishi. Ularning milliy qadriyatlarini tiklash, milliy g'oya va milliy mafkurani shakllantirishdagi roli. "Ta'lim to'g'risida"gi qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ning mohiyati va ma'naviy-ma'rifiy islohotlar. Milliy madaniyat ravnaqida milliy madaniy markazlar va xalqaro madaniy aloqalarning o'rni va ahamiyati. O'zbekistonning jahon sivilizatsiyasi bilan aloqalari. Madaniy meros – bu o'tmishdan qolgan

			<p>qadriyatlar, g'oyalar, tajriba, bilimlar ularni o'zlashtirish yo'llari, ya'ni kishilarning ijodiy faoliyat usullari va uni tashkil qilish hamda uning natijalaridir. O'zlashtirish yoki aniqrog'i, madaniy meros jarayoni o'ta muhim bo'lib, madaniyatning harakatdagi asosiy qonuniyatlaridan biri hisoblanadi.</p> <p>Insoniyatning ma'naviy yutuqlarini meros qilib qoldirishda vorislik keng miqyosli (umumiy) shaklda jarayonlar mufasal yo'nalishda amalga oshadi. Madaniyat va ma'naviyat sohalariga daxldor bo'lgan til, udumlar, an'analar va boshqalar muhim ahamiyatga egadir.</p>
	2.9-3.4	Yaxshi	<p>Milliy uyg'onish va milliy ong. Madaniy muassasalar faoliyatining yangicha tashkil etilishi va milliy madaniy vorislik muammolari. Madaniyat jabhasidagi islohotlar. Unda davlatning tutgan o'rni va vazifalari. Ma'naviyat va ma'rifat jamoatchilik markazi. Oltin meros jamg'armasining milliy madaniyat ravnaqi, millatlararo madaniyatlar muloqotini rivojlantirish, komil insonni shakllantirishdagi roli. Ularning milliy qadriyatlarni tiklash, milliy g'oya va milliy mafkurani shakllantirishdagi roli. O'zbekistonning jahon sivilizatsiyasi bilan aloqalari. "Ta'lim to'g'risida"gi qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ning mohiyati va ma'naviy-ma'rifiy islohotlar. Insoniyatning ma'naviy yutuqlarini meros qilib qoldirishda vorislik keng miqyosli (umumiy) shaklda jarayonlar mufasal yo'nalishda amalga oshadi. Madaniyat va ma'naviyat sohalariga daxldor bo'lgan til, udumlar, an'analar va boshqalar muhim ahamiyatga egadir.</p>
	2.2-2.8	Qoniqarli	<p>Mustaqilik va madaniy jarayonlar. Milliy uyg'onish va milliy ong. Madaniy muassasalar faoliyatining yangicha tashkil etilishi va milliy madaniy vorislik muammolari. Madaniyat jabhasidagi islohotlar. Ularning milliy qadriyatlarni tiklash, milliy g'oya va milliy mafkurani shakllantirishdagi roli. "Ta'lim to'g'risida"gi qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ning mohiyati va ma'naviy-ma'rifiy islohotlar. O'zbekistonning jahon sivilizatsiyasi bilan aloqalari. Madaniyat va ma'naviyat sohalariga daxldor bo'lgan til, udumlar, an'analar va boshqalar muhim ahamiyatga egadir.</p>
	0-2.1	Qoniqarsiz	–

Foydalaniladigan rahbariy adabiyotlar, asosiy darslik va o‘quv qo‘llanmalar, elektron ta’lim resurslari hamda qo‘shimcha adabiyotlar ro‘yxati

Rahbariy adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O‘zbekistonning o‘z istiqlol va taraqqiyot yo‘li. -T.: “O‘zbekiston “, 1992.
2. Karimov I.A. O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari.-T.: “O‘zbekiston “, 1997.
3. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q. -T.” “O‘zbekiston “, 1998.
4. Karimov I.A. O‘zbekiston buyuk kelajak sari. -T.: “O‘zbekiston “, 1998.
5. Karimov I.A. Jamiyatimiz mafkurasi xalqni xalq, millatni –millat qilishiga xizmat qilsin. -T.: “O‘zbekiston “, 1998.
6. Karimov I.A. Barkamol avlod orzusi. -T.: “O‘zbekiston “, 1999.
7. Karimov I.A. Ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot-pirovard maqsadimiz. -T.: “O‘zbekiston “, 2001.
8. Karimov I. A. O‘zbekistonning 16 yillik mustaqil taraqqiyot yo‘li. “Xalq so‘zi”, 2007 -yil 31 -avgust.
9. Prezident Islom Karimovning Samarqand shahrining 2750 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqi. “Qishloq haqiqati” 2007- yil 26- avgust.
10. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. –T.: “Ma'naviyat”, 2008.
11. Karimov. I.A. Eng asosiy mezon - hayot haqiqatini aks ettirish. –T.: “O‘zbekiston”, 2009.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning Toshkent shahrining 2200 yilligiga bag‘ishlangan tantanali majlisidagi nutqi. “Xalq so‘zi”, 2009- yil 2- sentabr.
13. Karimov I.A Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatning qo‘shma majlisidagi ma'ruzasi. “Kuch- adolatda” 2010- yil 16- noyabr.
14. Karimov I. A. Bizning yo‘limiz – demokratik islohotlarni chuqurlashtirish va modernizatsiya jarayonlarini izchil davom ettirish yo‘lidir. Prezident Islom Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 19 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi maruzasi. “Xalq so‘zi" 2011- yil, 8 - dekabr.
15. Karimov I.A. .”Buyuk va muqaddas Vatanning ulug‘ bayrami” Prezident Islom Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Mustaqilligining 20 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi tabrik so‘zi. “Toshkent oqshomi”, 2011- yil 1- sentabr.
16. Karimov I.A O‘zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. -T: "O‘zbekiston", 2011.

17. Karimov I.A. Yuksak bilimli va intellektual rivojlangan avlodni tarbiyalash-mamlakatni barqaror taraqqiy zttirish va modernizatsiya qilishning eng muhim sharti. “Inson va qonun”, 2012- yil 21- fevral.

18. Karimov I.A. Inson xotirasi-boqiy, qadr-qimmatı –ulug‘. “Xalq so‘zi”, 2012- yil 10- may.

19. Karimov I.A “Malakali pedagog kadrlar tayyorlash hamda o‘rta maxsus, kasb-hunar ta‘limi muassasalarini shunday kadrlar bilan ta‘minlash tizimini yanada takomillashtirishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A. Karimovning Qarori. “Xalq so‘zi”, 2012- yil 29- may

20. Karimov I.A. Prezident Islom Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Mustaqilligining 21 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi tabrik so‘zi. “Xalq so‘zi”, 2012- yil 1- sentabr.

21. Karimov I.A Inson manfaati, huquq va erkinliklarini ta‘minlash, hayotimizning yanada erkin va obod bo‘lishiga erishish - bizning bosh maqsadimizdir. Prezident Islom Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 20 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimidagi ma‘ruzasi. “Inson va qonun” 2012-yil 8-dekabr.

Normativ-huquqiy xujjatlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi T. “O‘zbekiston”, 2011.

2. O‘zbekiston Respublikasining “Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risida”gi qonuni. 1998 -yil 1- may. “Xalq so‘zi”, 1998- yil 2- may.

Asosiy adabiyotlar

1. Ibtidoiy madaniyat tarixidan ocherklar. –T.: 1961.

2. Массон В. Средняя Азия и Древний Восток. –М.: 1964.

3. Культура Древнего Египта. –М.: 1976.

4. Древний Восток и мировая культура. –М.: 1981.

5. Бромлей Ю. Создано человечеством. –М.: 1984.

6. Jabbarov I. Ruhıy olam jaholat va kamolot, - T.: 1986.

7. Касамби Д. Культура цивилизации древней Индии. –М.: 1986.

8. Культура эпохи Возрождения. –М.: 1986.

9. Древние цивилизации. –М.: 1987.

10. Abu Rayhon Beruniy. Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar. Tanlangan asarlar. 1-tom, -T.: 1988.

11. Ерасов В. Культура, религия и цивилизация на Востоке. –М.: 1990.

12. Boynazarov F. Antik dunyo. T.: 1993.

13. Karamatov X. Qur'on va o‘zbek adabiyoti. –T.: “Fan”, 1993.

14. Mahkamov I. Axloq-odob saboqlari. –T.: “Fan”, 1994.

15. Bobomurodov A. Islom odobi va madaniyati. T.: 1995.

16. Madaniy va ma'rifiy ishlar (lug‘at) –T.: “Qomuslar bosh tahririyati”, 1996.

17. Avdiyev A. Qadimgi Sharq tarixi. T.: 1997.

18. Кармин А. Основы культурологии. Морфология культуры. –“Санкт-Петербург”, 1997.

19. Mustaqillik, ilmiy-ommabop lug‘at. –T.: 1998.

20. Abdullayev M. Madaniyatshunoslik asoslari. "Farg'ona", 1998.
21. Boboev H., Fofurov Z. O'zbekiston ma'naviy yuksalish sari. – T.: 1998.
22. Imomnazarov M. Milliy ma'naviyatimiz nazariyasiga chizgilar. – T.: 1998.
23. Muqimov Z. O'zbekiston davlati va huquqi tarixi. – "Samarqand", 1998.
24. Ma'naviyat yulduzlari. –T.: 1998.
25. Розин В.М. Введение в культурологию. Дарслик (олий ўқув юртлари учун) – "Москва", 1998.
26. Розин В.М. Введение в культурологию. – М.: 1998.
27. Махмудов R. Huquq va madaniyat. -T.: "O'zbekiston", 1999.
28. Mustaqil O'zbekiston tarixi. 3-kitob. T., "Sharq" 2000 yil.
29. Махмудов Т. Mustaqillik va ma'naviyat. T.: 2001.
30. Ахмедова Э., Габидуллин Р. Культурология. Мировая культура. -T.: 2001.
31. Usmonov Q. Karimov B. Madaniyatshunoslik fanidan muammoli ma'ruza matnlari. T.: "TMI", 2004.
32. Umarov E. Abdullayev, Hakimov E. Kulturologiya (oliy o'quv yurtlari uchun o'quv qo'llanma). - T.: "Yangi asr avlodi", 2004.
33. Mavlonov.O'. Mahkamova D. Madaniy aloqalar va savdo yo'llari. -T.: "Akademiya", 2004.
34. Musayev N.U. Azimov X.I. Madaniyatshunoslik o'quv qo'llanma. –T.; "TDYI".: 2011.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Azizxo'jayev A. A Chin O'zbek ishi. - T. : "O'zbekiston "-2011.
2. Xayrullayev M., Shoraxmedov D. Madaniyat va meros. –T.: "F.Fulom nomli adabiyot va san'at nashriyoti", 1973.
3. Hasanov H. Sayyoh olimlar. -T.: "O'zbekiston", 1981.
4. Пугаченкова Л. Ремпель. Очерки истории искусства Средней Азии. – М.: 1982.
5. Пекелис В. Твои возможности человек. –М.: 1984.
6. Xayrullayev M. Uyg'onish davri va sharq mutafakkirlari. –T.: 1985.
7. Пугаченкова Г. Шедевры Средней Азии. –М.: 1986
- Yusupov E., Ismoilov F. Inson barkamolligi. –T.: 1990.
8. Temurnoma. -T.: 1990.
9. Qoraboyev S. O'zbekiston bayramlari. –T." O'qituvchi, 1992.
10. Ibn Arabshoh. Amir Temur tarixi. 1-2- jildlar. -T.: 1992.
11. Tuxtayev I. Temur va temuriylar tangalari. -T.: 1992.
12. Odoynoma. –T.: 1992.
13. O'zbekiston tarixi va madaniyati. –T.: "O'zbekiston", 1992.
14. Nurmuhamedova M. O'zbekistonda madaniy-ma'rifiy ishlar. –T.: "O'qituvchi", 1993.
15. Sattor M. O'zbek udumlari. –T.: "Fan", 1993.
16. O'zbekistonning milliy istiqlol mafkursi. –T.: "O'zbekiston", 1993.
17. Shayxova X. Inson va uning ma'naviy dunyosi. –T.: 1993.
18. Nasafiy. Xoja Ahmad Yassaviy. -T.: 1993.

19. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. -T.: “A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti”, 1993.
20. Fofurov F. Madaniyat va jamiyat. T.: 1993.
21. Qilichov T. Ko’hna qalalar diyori. -T.: “O‘qituvchi”, 1993.
22. Xudoynazarov H. Abulg‘ozi Bahodirxon tarixchi va adib. -T.: “O‘zbekiston”, 1994.
23. Abulg‘oziy Bag‘odirxon. Shajarayi tarokima. -T.: “Cho‘lpon”, 1995.
24. Tojixonov U. Ichki ishlar idoralari faoliyatida huquqiy madaniyat va qonunga itoatgo‘ylik. -T.: 1995.
25. Xayrullayev M. Madaniy meros va ijtimoiy-falsafiy fikr tarixidan. -T.: 1995.
26. Mallitskiy N.G. Toshkent mahalla va mavzolari. -T.: 1996.
27. Sagdullayev A. Qadimgi O‘zbekiston ilk yozma manbalarda -T.: “O‘qituvchi”, 1996.
28. Amir Temur va Temuriylar davrida madaniyat va sanat. -T.: 1996.
29. Temur va Ulug‘bek davri tarixi. -T.: 1996.
30. Yusupov E. Ma'naviyat va jamiyat taraqqiyoti. -T.: “Xo‘jand”, 1996.
31. Saifnazarov I. Ma'naviyatimizning umrboqiy sarchashmalari. -T.: 1997.
32. Xalilov E. Ijtimoiy turmushda huquqiy ongning o‘rni. -T.: “O‘zbekiston”, 1997.
33. Sulaymonova F. Sharq va Farb. T.: 1997.
34. To‘lanov J. Qadriyatlar falsafasi. -T.: 1998.
35. Tojixonov U., Saidov A. Huquqiy madaniyat nazariyasi. -T.: 1999.
36. Sagdullayev A. Aminov.B va boshqalar O‘zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. T.: “Akademiya”, 2000.
37. Xayrullayev M. M. Buyuk iste'dod sohiblari. -T.: ”Adolat”, 2002.
38. O‘zbekiston tarixi. (Oliy o‘quv yurtlarining nomutaxassis talabalari uchun darslik) -T.: 2003.
39. Temur tuzuklari. -T.: “Sharq”, 2005.
40. O‘zbekiston va Rossiya ittifoqchi davlatlar. “Toshkent oqshomi”, 2005 -yil, 15- noyabr.
41. Musayev N. O‘rta Osiyoda dehqonchilik madaniyati va agrar munosabatlar tarixidan (tosh davri oxirlaridan – XX asr boshlariga qadar) -T.: “Fan” 2005.
42. Azimov H. Oqsaroy – Sohibqiron ramzlaridan biri. “Mahalla”, 2006- yil, 7- aprel.
43. Egamqulov E. Milliy va madaniy merosning noyob durdonasi. “Jamiyat” 2007- yil, 4- may.
44. Xudoyqulov.X Baratov R. Madaniyatshunoslik. O‘quv uslubiy qo‘llanma. -T.: “O‘zMU”, 2007.
45. Azimov H. Jahongirning harbiy dahosi. “Mulkdor”, 2006- yil 7- aprel.
46. Azimov H. Amir Temur qadriyati – davlatchilik tayanchi. “Huquq”, 2007- yil, 5- aprel.
47. Islomov Z. Shayxontoxur majmuasi : Benazir me'moriy meros. “Jamiyat”, 2007- yil, 13- iyul.

48. Hoji Abdurazzoq Yunus. Islom obidalari – madaniyatimiz ko‘rki. “Mohiyat”,
2007 -yil, 29- iyun.
49. Azimov X.I. Madaniyatshunoslik o‘quv - uslubiy qo‘llanma. –T.; TDYI.:
2011.
50. Azimov X.I. Tarixiy xotira bilan barhayot inson. “Jamiyat” gazetasi 2012-
yil 4- may.

Elektron ta'lim resurslari

1. URL: [http: / www.countries. ru / library. htm](http://www.countries.ru/library.htm)
2. URL: [http: /deja-vu4.narod. ru /](http://deja-vu4.narod.ru/)
3. URL: [http: / www. allru. net/ z06. htm](http://www.allru.net/z06.htm)
4. URL: [http: /lib. ru / CULTURE/](http://lib.ru/CULTURE/)
5. [www. referat. ru.](http://www.referat.ru)

Hakim Imomovich Azimov

MADANIYATSHUNOSLIK
fanidan o‘quv-uslubiy qo‘llanma

Muharrir: *D. Tojiboeva.*

Texnik muharrir: *A.Boymamatov.*

Kompyuterda sahifalovchi: *Yu.Serednyakova.*

Bosishga ruxsat etildi: 12.10.2012.

Hajmi: 4,0 b.t. Adadi: 100. Buyurtma: № 109.

TDYuI kichik bosmaxonasida bosildi.

Toshkent shahar, Sayilgoh 35.